

(Conferència de Lluís M<sup>e</sup> Millet, llegida l'any 1944 a casa la senyora Antònia Sancristòfol; repetida anys després a casa el senyor Fèlix Millet i a l'Orfeó Vigatà)

### ELS ULTIMS CANTS ESPIRITUALS DEL MESTRE MILLET

Boncs amics:

Fa avui tres anys que en aquesta mateixa hora s'acabava d'extingir la vida d'un dels nostres homes més exemplars; d'hun home tot d'una peça: creient, patriota, artista, pare amantíssim de tots. Fa avui tres anys, i en sentim l'enyorança viva com si fos cosa d'ahir. I ací aplegats, en comunió íntima d'afectes, en aquesta casa acollidora, hem vingut a posar-nos en contacte amb l'ànima del mestre, a través dels seus últims cants, responent a la invitació cordial d'una altra ànima d'ell enamorada. I jo, el fill carnal del mestre, tinc l'atreviment de venir a pronunciar uns mots que encloguin la gènesi i la significació d'aquestes obres tan excelses, que són els referits cants; i més encara, tinc l'atreviment de conduir llur audició. I ho faig, és ben cert, no pel desig d'una exhibició, sinó perquè estimo el pare, i perquè tinc com un deure de reverència filial de contribuir a l'expandiment de la seva obra. Perdoneu-me, doncs, i accepteu, us ho prego, la meva bona voluntat.

Un dia del mes d'agost de l'any 1919, escrivia el nostre artista a un seu deixeble amantíssim, desparegut també del món dels vius, el bondadós i savi mestre Vicenç M<sup>e</sup> de Gibert, una lletra de condol amb motiu de la mort de la mere d'aquest, que restarà - de cap a cap - com una de les més definitives mostres epistolars del primer. Hi anava inserit aquest emocionat paràgraf: "Vostè té la ferida que encara sagna, que fa arrencar el plor sovint, però veurà com a mida que el temps voli, una suavitat tendrament amorosa i dolcíssima - com un consol - en restarà. No serà un oblit; serà una transformació d'una espiritual transcendència. No serà crit d'enyorança sinó melodia lluminosa". Fixem-nos-hi, amics: "A mida que el temps voli, una suavitat tendrament amorosa i dolcíssima en restarà".

¿No us sembla que aquestes paraules les podríem aplicar avui a la memòria de qui les dictà? Fa tres anys que no tenim el mestre entre nosaltres, però tenim la "suavitat tendrament amorosa i



dolcíssima" del seu record, de les seves obres de tan diversos aspectes, que potser molts no coneixen com es pensen. I la "suavitat amorosa" de la melodia lluminosa i serena de la seva vida, aquest vespre truca a les portes de la nostra ànima. Obrim-les-hi de bat a bat!

La data de composició d'aquests "Cants espirituals pel poble" comprèn aproximadament des d'últims de juliol de l'any 1937 fins a meitat d'agost de l'any 1940. Quasi tots ells foren escrits durant l'època cruent i dolorosa de la guerra civil que fa tants pocs anys patí el nostre país, en la casa pairal del mestre al Masnou, en la qual ell passà la major part i l'època més dura de la referida guerra. I ho foren a instàncies del P. Jaume Garcia de Sant Felip Neri, qui enviava al mestre, per tal que les musiqués, les poesies corresponents, de les quals era autor el bondadós felipó.

Fer l'afirmació que l'obra d'art reflecteix l'estat d'ànim del seu autor en crear-la és cosa ben vulgar, però també una gran realitat. Per a comprendre, doncs, millor l'obra d'art és evident que cal conèixer l'ambient en el qual ha estat produïda, i la manera com ha reaccionat el creador de bellesa davant de tal ambient.

A tal objecte, tots els qui teniu l'amabilitat d'escoltar-me podreu observar, en el transcurs d'aquestes meves paraules, que d'una ~~faisó~~ quasi ininterrompuda acudiré a les pròpies del pare estimat. No seré jo qui us parlarà. Serà el mateix mestre a través de diverses de les seves lletres, que directa o indirectament tenen relació amb el present tema. I, així, tots hi sortirem guanyant i el nostre esperit s'enlairarà a través de paraules tan pures, sinceres i inflamades!

Traslladem-nos, ~~Bons~~ amics, en esperit a la llar pairal del mestre, al Masnou, en els dies de les primeres tràgiques convulsions del juliol ~~xxxxxxx~~ de l'any 36. Imaginem-nos per uns moments les turbes sense fre, fent-se amos i senyors de la vila natal del mestre i destruint ço que a ell li era més car: aquella humil església parroquial que tant estimava, voltada de flames en la matinada tràgica del 20 de juliol, quan la vila blanca dormia tranquil·lament, suaument, als peus de la mar aquietada d'estiu. Espectacle



d'una ferotgia impressionant, que esperona el mestre a anar a la plaça de l'Església a deturar els malvats, acció de la qual hom no el pot dissuadir més que tancant amb clau la porta de la seva casa. Imperi de l'arbitrarietat i del crim en tota l'extensió de la paraula. Com sofria l'ànima profundament religiosa del mestre! Escolteu la lectura d'una lletra datada el 9 d'agost i dirigida al seu amic tan preat, el mestre Joan Llongueres - un dels homes que sempre li foren fidels, tant en la glòria com en l'adversitat - i que reflecteix amb meravellosa fidelitat l'estat d'esperit de l'autor; diu així: "En aquests moments, un no sap pas què escriure ni què pensar; a dins, un sent una confusió d'idees i sentiments que trontollen cos i ànima. Jo li estimo molt la seva carta; els amics i companys d'ideal aguanten l'home en els forts trontolls de la vida. L'home és un ésser ben estrany, difícil de definir. Quin misteri més profund hi ha en nosaltres mateixos! Es ben veritat que en l'home hi ha tot el compendi de la creació, des del dimoni fins a l'àngel! Quin fàstic fa a vegades; quina ràbia!; i a voltes, quina llum, força i plenitud de bonesa el sublima!."

"Aquí al Masnou, per sobre les coses tristes que hi han passat, hi ha un cel tan blau, i per davant un mar tan blau, que fa que el mal resti esblaimat i que un vegi el somriure misericordiós de Déu sobre les nostres misèries!" Rebi una abraçada d'aquest amic que l'estima, Lluís Millet".

No cal pas comentar aquesta lletra. És preferible no esbravar el seu contingut.

Durant el transcurs d'aquest mateix mes, el nostre mestre és destituït de la direcció de l'Escola Municipal de Música per un Ajuntament que es creia dipositari de l'esperit de la nostra ciutat. L'estada del nostre home al Masnou dura encara fins a finals del mateix agost, en el qual temps anà a viure a Barcelona per tal de no haver de complir una ordre sectària del Comitè Revolucionari del seu poble. I a Barcelona torna a posar-se en contacte amb el seu i nostre estimat Orfeó. I en aquells primers temps de veritable anarquia, el nostre estimat mestre Pujol salva generosament el mestre Millet d'embrutar-se les mans amb certs actes despòticament imposats (que, amb tota seguretat, estan en la memòria de molts dels qui em fan l'honor d'escoltar-me).

Una sola vegada el públic barceloní, el nostre, ben nostre públic estimat, es posa en contacte amb ell i el seu Orfeó, fent-lo rebedor de l'afecte més intens.



Després, altra volta, la pesantor de l'ambient de guerra i el sofriment moral i físic preparen el mestre per donar al seu poble una de les flors més pures del seu esperit. Haureu endevinat que em referència a la segona sèrie de "Cants espirituals" que avui oireu.

A primers de juliol de l'any 37, el mestre es trasllada novament al Masnou. I s'escau, llavors, el contacte amb el bonadós P. Garcia. I la florida dels referits cants s'inicia. Fa algun temps que - en un cercle d'amics estimats - vaig afirmar que "mai com en aquests cants la música del mestre havia estat miral de la seva ànima". "Aquestes cançons - continuava- no són res més que esperit; despallades de matèria, l'emoció hi és, podríem dir, sola, en tota la seva puresa. Foren compostes en temps de sofriment i el sofrir purifica l'esperit. I res més que l'esperit que vola lliure als peus del Creador és aquesta música tan pura i dolça, tota ella consol i amor. Quantes vegades aquesta música tan estimada ha estat per a mi un sedant en la separació del pare estimat!. Quants de records que en mi aviven aquestes cançons! En elles hi sento la seva veu, el seu alenar i els seus consells!". Així escrivia fa més de dos anys, i així mateix ho sento i ho repeteixo avui.

¿Quin era l'ideal que havia servit al nostre músic de nord i guia per a la composició de la segona sèrie dels seus "Cants espirituals per al poble"? En diverses lletres escrites al P. Garcia en el transcurs de la composició de les obres que ens ocupen, ell mateix l'especifica amb magnífica clarividència. Diu així: "Ara cal, ben-volgut amic, compondre càntics verament pel poble, pel poble nostre en els moments actuals. El nostre pobre poble tan somogut per idees i sentiments no pas propis, per a donar-li la pau, l'alegria i la gran virtut de la dignitat humana. Els artistes, havem de fer un esforç per a posar-nos en el seu lloc i sentir les seves necessitats espirituals i posar-li en el cor i en la gorja el cant que li enalteixi els sentiments i li doni la pau que tant necessita. Fem art senzill i fort, valent i humil al mateix temps per a cridar de Dalt la gran realitat de la pau i l'alegria. Al poeta li toca de començar la gran ctoada".

I com a continuació del mateix tema, escriu al seu amic en altra lletra: "Ja hi penso en el que ha d'ésser la tonada, perquè tingui l'eficàcia d'encarnar-se en la poesia, per a penetrar així ben endins les ànimes. Però una cosa és el pensament, i l'altra la gràcia de la melodia lluminosa i potent, simple i penetrant...



que sembli nova i arreli en l'accent del nostre poble, en les ànsies espirituals de la nostra raça. Perquè els versos de vostè son forts, tenen tremp i semblen fets a posta per aquest moment. Però, per ara, l'ajuda no ve i em quedo sol amb la meva misèria. Es qüestió que els bons amics de l'Amo m'hi facin de bo i pidolin una almoina per a aquest pobret!".

I afegeix: "Vostè em demana que concreti el meu pensament en ço que fa referència als nous càntics a fer pel nostre poble freturós de llum i gràcia, i em demana temes. El meu pensament és el d'aixecar l'esperit d'aquest moment paorós que passem i que un cop passat tinguin els fidels un ritme melodiós que els torni la pau lluminosa de la fe. Tema? Qualsevol: la Resurrecció de Jesús, el càntic inefable de la Verge Maria... què sé jo!... i tot amb una forma ja musical, popular per la seva simplicitat, amb versos curts i cadenciosos, més fervorosos que teològics, frase curta i tallada; que el vers ja cridi la música, com són els versos de mossèn Cinto; naturalment, sense voler copiar-lo o imitar-lo servilment. I si anéssim a ressuscitar modernament la forma mètrica dels himnes i seqüències litúrgiques? En fi, tot el que dic no són res més que suggeriments. Vostè, el poeta, sabrà millor copsar aquesta santa taleia".

I el mestre crea la seva segona sèrie de "Cants espirituals" esperonat, com hem dit abans, pel P. Jaume Garcia, com així mateix ho manifesta en una lletra a ell dirigida, dient: "Vostè em fa favor de fer-me treballar. Sense la seva empenta, jo, cregui que aquesta temporada hauria quedat fet un estiquirot! I l'intercanvi epistolar entre els dos amics va fent feix i les cançons van rajant una darrera l'altra.

Havent manifestat el poeta al músic el desig que en elles hi hagues sin estrofes polifòniques, aquest li contesta: "Potser sí que alguna vegada ho haurem de fer, però pensem que el nostre poble només canta a l'uníson, mai fent polifonia. I per ara gràcies que s'empassi bé el nostre art i que aquest li netegi l'ànima".

Mes el músic pensa de nou en aquest suggeriment i uns dies més tard escriu al poeta: "Tornem a allò de les estrofes polifòniques; jo crec que tornada i estrofes han d'ésser pel poble. Es el gènere que s'ho porta, gènere purament popular. No vol dir res que a voltes les estrofes siguin cantades per una sola veu o un petit cor, que pot ésser instruït en música. L'ideal deu ésser que tot plegat, tornada i cobles, siguin propícies als elements més humils. Així,



el text i la tonada han de servir aquella ingenuïtat, senzillesa i gràcia de la cançó popular, filla del sentiment de raça. Això, sense ~~perdre~~ perdre el fons verament piados<sup>si</sup> el pensament teològic degut. Cosa difícil, però, no li sembla que ha d'ésser el nostre ideal d'acostar-nos-hi. Els cànctics de mossèn Cinto Verdader, el nostre gran poeta, deuen la seva gràcia especial al moll de la cançó del poble, que ell tenia des de sempre al mig del cor". I afegeix encara més avall: "Dispensi si m'aparto una mica del pensar de vostè. Però, quin goig conversar amb amics amb tota sinceritat".

Els cànctics avancen i els més bons desigs esperonen el mestre: "També voldria com vostè - diu ell - arribar a una bona sèrie de cànctics que fossin com una segona part dels que férem amb el boníssim P. Valls ( es refereix a la seva primera sèrie de "Cants espirituals" ) Déu dirà; vostè faci i jo procuraré imitar-lo". I després fa aquesta afirmació cristianíssima que constitueix un leit-motiv constant en les cartes del mestre: "Tot el que jo he fet de bo ha estat gràcia de Déu, que jo sóc ben poca cosa. Amb això, Ell dirà. Els versos de vostè cada dia els trobo més ben sentits i notables. Vostè rai! Però la meua musa és molt pobra!".

I Déu aconpleix el desig dels dos bons amics, i així avui podem oferir per primera vegada en sa integritat aquesta segona sèrie de "Cants espirituals" per a veus unissonals, amb acompanyament d'orgue<sup>o</sup> harmònim ( encara que a manca d'aquests instruments ho fem ara amb piano ). Alguns més, amb tot, en tenia en projecte el mestre, però la mort li privà d'escriure'ls.

Ara sembla que ja podríem entrar en l'audició d'aquesta música de bondat, humil i sincera, però em faria l'efecte que la cosa resta incompleta si no ens endinsàvem un xic més pels senderons recòndits de l'esperit del mestre en l'època de la composició d'aquests "Cants" per tal de comprendre'n millor l'essència. I a aquest objecte, res no m'ha semblat millor que llegir alguns altres dels seus fragments epistolars de la referida època, encara que directament no tinguin relació amb les susdites cançons. Escolliré unes lletres dirigides als enyorats mestres Joan Salvat i Vicenç M<sup>a</sup> de Gibert, amics entranyables i fidelíssims del nostre home. Les dirigides al primer, juntament amb les respostes respectives, foren - es pot dir - el dolç comiat dels dos amics en aquesta vida terrenal.

En estar ja el mestre Salvat bon xic delicat de salut a Vilassar,



i en comunicar-ho al seu amic, aquest el dia 12 d'abril de 1938 el consola amb aquestes paraules plenes de fervor apostòlic: "Verament, som en un temps que Nostre Senyor ens posa a prova. Quan Ell ho fa, senyal que ens deu convenir. En aquest món, si estem una mica bé gaire temps seguit, l'esperit se'ns esmussa i ens oblidem de la pujada envers el nostre fi suprem. Ara Déu apreta per tots costats, i és que verament estàvem radicalment ensopits i sens esma de l'esperit i ara ens adonem que no som res ni podem res sense l'ajuda i la gràcia de Dalt. Tot el nostre, amb una bufada se'n va. Els nostres amors, les amistats més cares, tot es marceix, o fuig, o s'aflebeix. L'orgull en l'home és la cosa més ridícula. Només tan sols per això, ja havem d'agrair al bon Déu la lliçó que ens envia en aquest temps que sofrim. Solament per aquest reconeixement de la nostra mesquinesa havem d'agrair la penitència d'aquesta llarga quaresma. Bé, vaja, prou d'aquesta llarga cançó. Siguem sempre confiats en la gran Misericòrdia, i que la bona i sana alegria no ens deixi mai malgrat totes les penes. I el nostre cel és tan blau! I el nostre Mar? Qui pot desconfiar de la gran Bondat, enmig de la nostra natura lluminosa i penetrant!".

I en contestar al record que el mestre Salvat dedicava a la seva companya n'Emerenciana Werhle, meritíssima fundadora i professora de la Secció de Noies de l'Orfeó Català, la qual en aquella època feia poc temps que havia entregat l'ànima al Creador, deia: "Pobra Werhle! anar a morir lluny de l'Orfeó!. El nostre Orfeó n'ha tingut moltes d'ànimes bones que l'han estimat i ajudat a créixer, però tan desinteressades i abnegades com la fundadora de la Secció de Noies, poques n'ha tingut! Jo penso, amic Salvat, com vostè: que la nostra obra, a tots els qui l'havem creada, ens valdrà un poc de mèrit davant del gran i suprem Jutge".

El col·loqui dels dos amics va elefant-se cada vegada més fins a culminar de part del mestre Millet en les lletres del 8 de maig i 8 de juny del mateix any, que constituïran també sens dubte unes de les monjoies més elevades del seu epistolari. Heus ací la primera en sa integritat: "Amic Salvat: Li estimo molt la seva carta, bona, plena d'una suavitat i fortaleza cristiana exemplar. Verament, Nostre Senyor està amb vostè; molta ha d'ésser la bondat i els mèrits de vostè perquè Ell li doni tanta gràcia. Alabat sigui!. El dolor present és un do per a les ànimes bones. No fa molt



temps m'ho deia una gran personalitat cristiana: 'Mai ~~mò~~ havia sentit tan prop de Crist'. Això em venia a dir el sant home que feia anys i anys tenia cada dia en ses mans el Cos sacratíssim. Ell amb la creu ens redimí i nosaltres amb la creu li hem de ~~cor-~~respondre. Això ho sabem des que tenim consciència cristiana; però ho sabem quasi només que teòricament. No ho sabem, no ho coneixem fins que el dolor profund ens punxa les entranyes. És amb aquesta punxada que la nostra ànima es desinfla de les il·lusions enganyoses de la vida; és amb aquesta punxada que l'esperit recobra l'orientació cap a la seva finalitat eterna. Veure el món tal com és sense el dolor és impossible. El món és lluent i ens cega; el dolor ens treu les catarates de la vista i ens mostra la realitat terrible del món enganyador. Amic, jo també m'he trobat i em trobo com vostè. També aquesta malvestat que passa per la nostra terra m'ha fet patir i em fa patir. Com vostè, ~~mà~~he tingut d'arreconar en la meva casa pairal, lluny de totes les taleies de la ciutat. Però aquest ~~raconat~~ també ha estat un consol per a mi. Els records de la meva infantesa, el record del pare, el de la meva mareta, ~~elx~~ dels meus germanets. Aquesta eixida, on encara hi ha el roser, ara tot florit!, de quan jo era petit. Aquesta cambra on ~~jo~~ segurament vaig néixer; amb les mateixes pintures al sostre de quan encara jo no parlava. Aquest mar i aquest cel tan blau, tot em va cap endins i em fa retrobar a mi mateix, i em fa repassar la meva vida, veient tantes gràcies que m'ha fet Déu, que ha semblat que ~~jo~~ era alguna cosa de bo davant els homes, quant tot no era més que una gràcia de Déu, que jo no sabia pas agrair. Tot això, amic, serveix, com a vostè, per a portar-me més al coneixement i a la fe de Crist, a l'amor de la Verge Maria i al consol apaivagador del dolor de l'absència i el perill del fill.

"Veu si som igual d'estat d'ànim en aquests moments, estimat Salvat?"

"Procuri acabar de posar-se bo. Pensem en la mort, que vostè diu és la cosa més segura: que ella quan arribi no ens torbi ni ens trobi desprevinguts; però la vida és com un do de Déu, que tenim obligació de conservar. No som pas joves ja, ~~almenys~~ jo; però els nostres, els de casa, encara ens necessiten i l'art, la dolça música, potser encara podem servir-la pel bé del nostre poble, que tant la necessita. Aixequem el cor, doncs, no avorrim



el món; estimem-lo; el Mestre no el va avorrir pas, que per ell, pel món dolent regna amb les senyals de les llagues sacratíssimes, penyora de la redempció i del triomf del bé i de la Veritat".

"Prou voldria venir a veure'l; no em moc de casa, on hi estic com encantat. A veure si un dia agafo el tren i m'arribo a Vilassar; però mentrestant, no interrompem aquesta dolça conversa. Escrigui'm, amic Salvat, que jo també escriuré, que a vegades escrivint l'esplai i la intimitat és més completa que en la conversa personal".

"Tots els meus records a la seva família, i vostè rebi una abraçada d'aquest amic i germà, Lluís Millet".

De la segona lletra que he esmentat més amunt, permeteu-ne que n'extregui els següents elevadíssims paràgrafs que podríem dir que constitueixen la pauta psicològica del mestre en aquells temps dolorosos. Escolteu-los: " A vostè els mals tragos d'aquesta temporada no arriben pas a torcer-li la plana, ni el seny en l'escriure i en el llegir. A mi no em passa pas el mateix; ja en vull fer, de coses: llegir, escriure, en fi treballar ambprofit, però vaig d'una cosa a l'altra, sense - però- tocar de peus a terra. He fet algun càntic, però pocs; llegeixo pastorals del Dr. Torras, que verament són de gran profit, passo pels ulls algun tractat de filosofia de la neo-escolàstica, repasso tractats d'harmonia que havia oblidat, fullejo algun llibret de contrapunt de què mai a penes m'havia ocupat; tinc afany de llegir música, però res no m'acaba d'omplir el desig íntim d'una bellesa nova, que correspongui a aquest estat ~~tan especial~~ tan especial de la meua ànima. En música el que em consola i omple més el meu buit és la lectura dels corals de Bach; aquella pietat profunda, sí que em consola. Ens han enrunat tots els temples per a poder recollir l'esperit i demanar la gràcia directament al Santíssim. Ara, a vegades, a la nit, quan els bombardeigs ens desperten i ens deixen amb l'ànima somoguda, aixequem aquesta en la pregària; repassem les oracions, glossant el seu significat; el que havíem resat automàticament, mirem de capir-ho millor i glòria al Pare, omnipotència divina; al Fill, saviesa, expressió divinal del Pare; a l'Esperit Sant, amor que va del Pare al Fill, Llum, resplendor que va de l'Un a l'altre, Divinal Resplendor. I la Verge? repassar la lletania, parar-se en cada lloança, penetrant-ne el significat, la bella potència, vet aquí, potser, els únics moments aprofitats en aquestes



vacances forçades i malestruges. Vostè es ~~es~~<sup>torna</sup> poeta! Ai, caram d'home! Com s'ho fa per penjar a un costat la tragèdia i agafar la lira i cantar serenament les belles coses? Vostè es torna poeta, jo acabaré, tinc por, per no ésser ni músic. Lloat sigui Déu; que en aquest món tot s'acaba; procurem, almenys, que no s'acabi la paciència de Nostre Senyor envers nosaltres, perquè al final de tot el d'aquí baix trobem el tot que no s'acaba allà datl!".

I el boníssim i humil mestre Salvat contestava al seu amic Millet amb paraules plenes d'amor inflammat en epístoles inoblidables les quals constitueixen una síntesi meravellosa de la seva vida i un esplai en els seus últims sofriments. No puc transcriure en aquest moment cap paràgraf de les mateixes per no tenir-les aquests dies en mom poder, però recordo d'una d'elles, com si ara la tingués present, unes paraules roents d'afecte que en essència eren les següents: "Fa algun temps que la meva germana en veure la cordialitat tan íntima existent entre els mestres i gent de l'Orfeó em deia: Quan us veig a tots tan agermanats em fa l'efecte que sou membres d'una mateixa família i que el mestre Millet és com el pare de tots!". I el mestre Salvat afegia aquests mots al seu amic de l'ànima: "Amic Millet, li haig de confessar que moltes vegades en l'expressió de la seva cara m'ha semblat veure-hi la voluntat de Déu potent, tanta és la força d'atracció que vostè irradia". I afegia: "Em sabria greu morir sense haver-li manifestat això. Ho faig com qui s'explaia amb el germà gran". Com no hauria d'agrarir i d'estimar el mestre Millet tantes mostres d'amor veritable! Així li manifestava, amb senzillesa commovedora: "Gràcies sobretot, li deia, per la seva última carta del 24 del corrent. Tota la seva bona amistat i el seu bon cor hi són tan en relleu que em vaig commoure. Déu li pagui!".

Pocs mesos després moria l'inoblidable mestre Salvat. I el deixeble estimadíssim del mestre, Vicenç Mç de Gibert, li enviava una lletra saturada de consolació cristiana. A aquesta, el primer hi corresponia amb la que ara anem a llegir en sa major part; lletra, com veurem, d'una tal elevació i puresa de sentiment que ens servirà d'introducció a l'audició dels "Cants espirituals" del seu autor.

~~Ofu-la~~ Ofu-la: "El Masnou, 12 octubre 1938. Estimat Gibert: Gràcies de la seva carta que he rebut avui. Verament, la mort d'en Salvat m'ha tocat (~~trenat~~?) endins. Tants anys de col.laboració en l'art, en l'Orfeó, tant de temps de tracte íntim d'ideal, de



sentiments amb un home com el bon amic desaparegut crea en l'esperit una companyia perenne, que quan desapareix ens deixa atuïts i amb una tristor fonda. Poble Salvat! Com es feia estimar amb el seu temperament tan equilibrat; el seny, la modèstia, la intel·ligència, l'activitat, tot amb un ordre precís, com la seva lletra, els seus escrits, el seu pensament, la seva crítica musical. Fins ara que s'ha mort jo no m'he adonat de com l'estimava i de com m'havia penetrat el seu tracte i la seva amistat. Pobre! I jo he estat ingrati amb ell aquests últims temps! Mentre va poder, em venia a veure al Masnou des de Vilassar i se'n tornava a peu. Ara últimament m'anava enviant cartes explicant el seu estat i enviant-me veritables articles bibliogràfics i impressions sobre el que llegia en les revistes estrangeres; jo li escrivia admirant la seva activitat i el seu treball tan preciós. Jo li deia que l'aniria a veure i ha anat passant el temps i jo no he complert la promesa. Ell amb la seva bondat, que en l'altre món deu resplandir amb la llum directa de Déu, em deu perdonar. La seva última carta, també com la de vostè, semblava un comiat. M'anunciava la nova malaltia, i amb una dolcíssima resignació es posava a les mans de Nostre Senyor. La seva mort presenciada per l'amic Pujol i en Joan Tomàs diu que fou dolça i tranquil·la com la seva vida. Dos dies abans havia estat conhortat amb el consol diví. Ell deu ésser al Cel, on Déu faci que el puguem veure i fruir ensems de la Veritat, ai!, tan lluny d'aquest món. Ja deu saber també vostè la mort de l'Estany, un altre amic fervent de l'Orfeó! Quina desfilada! La senyora Werhle, el seu marit Lapeira, algun actiu cantaire de l'Orfeó, parents, amics benivolguts del Masnou. En <sup>Moraguel</sup> ~~Massagués~~, aquell altre bon home i noble com cap altre! Quina desfilada! Déu meu! I aquest sol i aquest mar continuen tan replecents! I els homes es van matant! Quina simfonia més tràgica! Qui sabés cantar-la, il·luminat per la fe en la resurrecció dels morts, pel triomf de la pau lluminosa i eterna!".

Amics: d'aquesta simfonia tràgica nasqueren els cants que dintre breus moments oireu. Amarats de l'esperit del seu autor, dels deus mateixos sentiments i afectes, escoltem-los amb la devoció que un dia li professàreu. I que això serveixi encara per venerar més el seu record.



Goigs a Sant Felip Neri.- Constitueixen el pòrtic d'aquesta sèrie pòstuma de "Cants espirituals pel pòble". El dia 3 d'agost de 1937 el mestre escriu al referit P. Garcia: "He fet aquesta adjunta tonada; molt poca cosa, però que el Sant i vostè prenguin la bona voluntat. Si se m'acut una altra tonada d'estrofa per afegir a aquesta i per donar així més varietat a la cosa, ja li enviaré". Més tard, el dia 9 del mateix mes i any en enviar-li dita tonada li manifesta: "Potser és més bonicoia que l'altra; almenys, més expressiva". Anotem que el to auster de re menor en què estan escrits aquests goigs, és el mateix amb què mots anys enrera el mestre havia compost l'himne al Sant (publicat en la 1ª sèrie de "Cants espirituals" del mateix autor) i també altre himne per a l'Escolania dels PP. Felipons. Es això pura coincidència o bé fet d'una manera conscient?

Escolteu uns petits fragments de la poesia inspiradora del mestre, que - com deia ell en altra lletra- constitueix una vida compendiada del sant. I després vegeu quin perfum de fervorosa pietat exhala la noble tonada !

Crist venç (Glòria a Crist Rei).- Seguim escoltant el mestre en el seu epistolari amb el poeta felió, al qual en lletra del 17 de novembre escrivia: "Esperant poder enviar-li alguna solfa, no volia encara escriure-li, però tement que vostè no es pensés que l'oblidava faig aquestes ratlles, primerament per felicitar-lo pels nous veros que m'ha enviat "Crist venç (Glòria a Cirst Rei)" molt justos pel moment actual. Vostè cada dia puja amunt en perfecció i gràcia. Jo, en canvi, passo mala tongada. Deu ésser la tongada de la vellesa que dóna una sequedat que esparvera. En rebre la seva última composició me vaig refer; vaig deixar la tauleia de la "Verge potent" (el càntic que oireu a continuació del que estem comentant) que encara m'agrada i vaig fer una tornada i estrofa per la nova cançó; però la cosa té tants matisos que voldria fer almenys tres tornades per a estrofes: una per a homes, una per a noies i una per a nois. Però no en refiï gaire, perquè la cosa ha restat aturada ... i no marxa. Tinc por de repetir-me: voldria trobar un nou 'melos', lluminós i ardent i simple, i encantat per l'entusiasme piados i.. jo sóc i em trobo mesquí i pobre. Però ja em consolaré amb qualsevol cosa que vingui, i si no serveix, senyal que no sóc digne d'aquest lluminós servei de



Déu. Demani a l'Amo de tota gràcia una almoïna per aquest pobre musiquet". I més endavant afegia: "Ai, Déu meu, almenys que l'Alta Bondat no ens deixi per a sentir el goig de la lloança divina i poder fer-la sentir al pròxim i encomanar-la al món enfangat en la tragèdia present. El consol de la gràcia divina, lluminosa de Bellesa, que és cant, que és poesia, refecció per a l'ànima ací en la terra".

En enviar les solfes de l'himne del qual parlem al P. Garcia, l'autor d'elles li diu en lletra datada en novembre del mateix any: "Adjunt van les solfes per al seu himne 'Crist venç (Glòria a Crist Rei)'! Molt desitjo que agradin a vostè i als cantaires (es referia el mestre a un petit grup de cantaires que en aquell temps s'esplaiaven en cantar les seves noves cançons). Els seus versos - seguia - són justíssims, plens de fervor de fe i pensament. Jo voldria que les meves tonades interpretessin la virtut de la seva lletra. Això, ho dirà vostè i els seus cantaires. Veurà que he musicat quatre estrofes: dos per a homes, de caràcter declamatori i viril, i dos per a veus blanques, dones i nois, de caràcter ingenu i senzill. Així és tota la família cristiana que clama la reialesa de Crist Nostre Senyor. Que Ell ens perdoni tanta pretensió. Trobarà que el text de les estrofes no segueix sempre l'ordre de l'original. Es que he triat les que m'han semblat més adequades al caràcter volgut de les tonades. Ara, Déu hi faci més que nosaltres; que tot sigui per la seva glòria i salvació nostra i del pròxim".

El mestre indica que les estrofes de nois i noies poden ésser cantades indistintament per uns o altres. Nosaltre, a manca dels primers, cantarem les dues amb el cor de noies.

Escolteu, ara, els matisos de la poesia, que llegiré fragmentàriament i que precediran a l'audició musical del càntic, afirmació de fe incommovible que tants bells contrastos (adés de gran vigoria, adés d'una tan íntima tendresa) ofereix.

A Maria, Verge Potent..- En una lletra datada el 30 d'octubre de

l'any 37, l'autor de la música deia al de la poesia: "Dels versos enviats m'ha agradat, sobretot, 'A Maria, Verge Potent'. Diu que el va fer fa temps; doncs sembla fet per aquest temps que ara patim. Es aquest que penso posar en solfa si l'Amo em fa la gràcia d'una mica de solta musical". I seguidament establia les normes ja comen



tades més amunt, a les quals s'havia de subjectar la tonada per a encarnar-se en la poesia, per tal que arrelés en l'esperit del nostre poble.

I en 30 de novembre del mateix any, no havent encara compost el càntic del qual parlem, escrivia: "Ara pregui a la Verge Maria perquè em faci la gràcia d'una tonada per a la 'Verge Potent'. Perquè per mi sol no puc fer-hi res. Ja ha vist si he estat dies encallat abans de sortir aquestes humils musiquetes d'ara..." Per fi, el 23 de desembre li manifestava: "Aquí van les solfes de 'A Maria, Verge Potent'. Tant de bo que hagi encertat la força del text i les intencions del poeta. Havia fet tres tonades per estrofes, però em sembla que havent-hi només tres coblles aquestes van millor amb una sola melodia. A més, que les altres dues melodies eren més de Virgo Clemens que de Virgo Potens. Que Déu hi faci més que nosaltres". Finalment, el 16 de gener del 38, a instància del P. Garcia, li enviava les referides melodies. Totes tres les oireu d'ací a uns moments. L'última, confiada a les veus de nois (a manca d'aquests, avui la cantaran les senyoretes) produeix una emoció especial. Si bé en ella hom demana a la Verge força per la lluita de l'esperit, s'hi endevina també la idea del músic de demanar protecció en la "guerra dura" que en aquells temps hom sofria. A notar, també, l'amplada i devota serenor de la tonada.

Com a preparació a l'audició del càntic, escolteu els versos que serviren per a la inspiració del mestre.

Salm de penediment.—Després d'haver compost el càntic que acabeu d'oír, el mestre es proposa musicar el "Salm de penediment" i amb aquella seva humilitat característica diu al seu amic el 23 de desembre de l'any 37: "La nova lletra enviada està molt rebé; té verament un to just de penitència; em fa respecte i no sé si en sortiré; perquè jo tinc les molles rovellades; però ho provarem. Els homes no som res si de Dalt no ve l'ajut."

Ell mateix ja va glossar aquest pensament en temps llunyans, en una magnífica epístola dirigida a un seu dilecte deixeble, Joan Gibert Camins, de la qual extraïem els següents elevadíssims paràgrafs: "Els artistes som com uns sacerdots del bon Déu. No tenim la força sobrenatural d'engendrar en nostres mans el Pa de Vida



com el ministre de l'Altíssim; no donem la gràcia sacramental, però cridem, preparem el camí a la llum divina, ablanem cors i afinem les ànimes, encenem lluminàries i espantem la fosca i fem baixar el somriure en la cara de la gent empedreïda. Quina dignitat, la nostra! Amb quina cordialitat havem de donar gràcies a Déu d'aquest do tan poc merescut. Perquè és una gràcia d'Ell aquesta sensibilitat que posseïm, aquesta cosa subtil que no té nom, que és raig d'aquella Bellesa, flama immortal que encén la vida i la fa vibrant i resplendent. Nosaltres havem de treballar, treballar el que en diem tècnica, amb tot el seny i amb tota la voluntat i després ... esperar, ajupir-se, donar-se a la Voluntat Divina, que vingui la gràcia, el do, la llengua de foc que penetra en la juntura del cos amb l'ànima (com diu Sant Pau) i llavors ja no som nosaltres mateixos, ja estem posseïts, vibrem, cantem i lliguem cors; fem unitat, feixos d'ànimes en una; creem una harmonia; juntem l'home ~~XXXX~~ a la Bellesa increada. Oh, feliços aquests moments, més ai de nosaltres si diaixò, d'aquest llampec en n'ensuperbim, si no sabem agrair el do celest, si creiem que és cosa nostra. Llavors no torna la gràcia, i ens quedem secs amb tota la nostra pobresa miserable, enmig del fang de la pròpia vida".

El "Salm de penediment" no és enviat al poeta fins al 8 de febrer de 1938, a excepció de la seva tercera estrofa que ho és el 24 del mateix mes. Diu el mestre que hi ha fet tres tonades per les estrofes corresponents a la "Compunció del pecador", "La Veu de Jesús" i "La confiança del pecador", que aquesta darrera es deu cantar amb molt d'afecte i que desitja haver interpretat el fort sentit de la poesia. La tornada és plena de la inquietud de l'ànima pecador que clama a la misericòrdia divina. Diríeu que és una melodia trencada pel sanglotar del pecador. La primera estrofa (Compunció del pecador) és un recitatiu de fort caràcter, amb troballes harmòniques de gran interès en l'acompanyament. La segona (Veu de Jesús) està plena d'amorositat evangèlica, i en la tercera (Confiança del pecador) hom sent l'íntima unió del pecador regenerat amb el Creador.

Després d'oïr els fragments musicats de la poesia, escoltau-ne l'execució cantada



A la Mare de Déu de la Divina Providència.- Aquest càntic anà destinat a les Germanes Hospitalàries de residència Horta i fou enviat al P. Garcia per tal que el trametés a llurs destinatàries el dia 13 de març de 1938. Deia el mestre, en la lletra datada aquest dia, que desitjava que les santes dones n'estiguessin contentes, i afegia: "Encara que hi veurà quatre pàgines de solfes, les melodies només són dues. Per a les quartetes ( és de notar que la forma mètrica de la poesia és la de sonet) hi ha una sola tonada amb una variant en la cadença final: una d'enllaç i l'altra terminativa. Pels dos tercets hi ha una sola tonada que pren els dos i com que aquesta melodia està en modalitat diferent que la de les quartetes, he tingut necessitat de repetir la primera d'elles, per raó de la unitat modal, fent com una espècia de tornada. Hauré així desfet la forma de sonet? No havia musicat mai cap sonet i m'ha vingut de nou. No n'he restat malcontent, però, hauré encertat el gust de les bones monges? Déu ho faci. Sigui com sigui que es recordin de mi i de la meva família en les seves oracions, que són moneda de llei". Aquest càntic exquisit, d'una tendresa femenina filial, tan acusada, encisà les seves destinatàries en nom de les quals la Rvda. Mare AbadessaZZZZZZ l'agraí ben corament. "Com agraeixo encara més, deia el mestre, les seves oracions que en les actuals circumstàncies tant necessitem jo i els meus". S'esqueia ésser llavors a primers de maig de l'any 38, primers dies en els quals jo vaig ésser separat de la meva família per la mobilització militar. Dolorosa separació que influí, no hi ha pas cap dubte, en la música del meu pare estimat. I ara, escolteu el càntic encisador, digne parió de la "Pregària a la Verge del Remei" del mateix autor - com digué un dia el nostre benvolgut mestre Pujol- que cantaran amb tot l'amor les meves gentils col.laboradores. Però, abans, oïu la poesia inspiradora del mateix.

A Maria, Verge clement.- En la lletra ja citada del 13 de març, juntament amb la qual eren enviades les solfes del càntic que acabau d'oïr, el mestre feia la següent auto-crítica dels cants de la sèrie que ens ocupa, compostos fins aquella data: "Aquests dies - escrivia- he volgut llegir un darrer a l'altre els cinc càntics musicats i hi he trobat un defecte ( segurament que n'hi ha més



d'un). He trobat una repetició abusiva d'una mateixa cadència, cadència popular que es veu que se m'ha encastat al cervell. Es molt expressiva i característica del folklore; la trobarà en la melodia dels tercets de la Providència. Quasi bé es troba en tots els cànctics, en una o altra forma. Això em fa pensar que potser fóra convenient deixar reposar el meu numen! A veure si canvia de ruta. Perquè el pollastre és bo, però sempre pollastre embafa. Fixi-s'hi i si té algun amic músic, també que s'hi fixi, i que em clavi la cavalleria per sobre sense compliments. De totes maneres, ara agafaré la "Verge Clement" i procuraré esmenar-me, no semblés que tot això que he dit és una excusa per a fer el dropo. He demanat a Dalt llum per a vostè, però cregui que qui ho necessita de debó és aquest pobre musiquet".

Aquesta petita obra mestra, que hom acaba d'esmentar, és una de les més meravelloses de la col.lecció que estem comentant. Hom no sap què admirar-hi més: si la seva tan expressiva melodia, la justesa i originalitat del seu ambient harmònic o la perfecció de la seva forma. Ja en rebre l'exquisida poesia, l'autor es proposà tot seguit musicar-la essent aquesta tasca una de les més laborioses de tota la col.lecció. El 30 de gener de l'any 1938 el nostre pare i mestre deia al poeta: "La seva Verge Clement està molt rebé. Vostè sempre va amunt i copiosament. El pobre músic no dóna l'abast i no el pot aconseguir.... què hi farem! No m'ho dec merèixer!". I el 24 de febrer ja es proposava musicar-la: "Ara anirem - deia - per la Verge Clement. Que Ella, la dolça, m'inspiri!". I amb tot, el 10 de maig no tenia escrita definitivament la seva obreta segons ell mateix manifestava: "No oblidó el seu càntic a la "Verge Clement"; Necessito tant de la seva clemència que no trobo tonades prou dignes per a obtenir la seva gràcia. El sentiment estètic és molt especial: vol estat d'ànim serè, tranquil, mogut per l'emo-ció, però no torbat ni massa dolorós (¡quina magnífica concreció del sentit de la música d'aquesta joieteta). Ja n'he anotat, de tonades - segueix - però per ara cap no m'acaba de convèncer. Pregui, bon amic, a la Verge, per aquest pobret i mesquinet músic". Encara el mestre tardà alguns dies a donar per llest el seu inefable càntic. "La "Verge Clment" està parada - deia el 15 de maig -. Demà tornaré a consultar-la, a veure què em diu. A vegades la necessitat ofega. Vostè vagi fent i enviant que la perfídia mata la caça....(i la mandra)".



Finalment, el 30 de maig del 38 són enviades les solfes al P. Garcia: "Ja és hora, oi?, deia el mestre. Adjunt van les solfes per a la seva 'Verge Clement'. Han constatat una mica. Déu faci que sigui digna de la seva lletra inspiradora. Els versos de vostè diuen coses, que hi ha molts poetes que es cuiden només del vers, de les síl·labes, de la rima, que soni, però fan versos buits. Els de vostè porten ànima".

I ara, dintre aquest dolç ambient d'intimitat, no em sé estar de fer una confessió: En la gestació d'aquesta "Verge Clement" jo hi tinc una part: ella va ésser definitivament resolta durant el primer mes de la meua dolorosa separació de la llar tan estimada, a causa de la mobilització militar. En ella, sense cap dubte, hi sento la concreció més íntima i cordial de l'amor patern. L'amorosa i pura melodia vingué a consolar-me lluny de la casa pairal, per boca d'una veu femenina molt volguda i no fugí mai més de mi. Per això l'estimo tant!

En la mateixa lletra junt amb la qual aquest càntic era enviat a l'autor de la poesia, el mestre escrivia: "Li agraeixo molt les seves oracions, sobretot les dedicades al meu fill. Si se m'acut algun nou assumpte per a càntic, ja li escriuré, però de moment les preocupacions de l'hora em tenen paralitzada la imaginació". Com tot això confirma la meua asseveració!

De l'època de gestació d'aquesta "Verge Clement" és també una de les lletres més admirables de les dedicades al plorat mestre Salvat, la que havem llegit abans íntegrament: document magnífic per a conèixer l'estat d'esperit del nostre artista en compondre-la i que ve, una vegada més, a reforçar la meua afirmació.

Escolteu ara uns fragments de la delicada poesia inspiradora per a comprendre millor la seva audició musical.

A Jesús Amor.- La tornada i primera estrofa d'aquesta composició foren acabades el 22 de juny de l'any 38. La segona no fou enllestida definitivament fins al 16 d'octubre del mateix any. El mestre volia trobar una altra tonada que seguís més perfectament la idea i els accents d'algunes de les estrofes poètiques. El P. Garcia, retocava sovint els seus versos. El músic també hi deia la seva. Així, el 13 de juliol, aquest manifestava: "L'estrofa complementària no ha sortit. Voldria que fos ben fervorosa del Cor de Jesús com és



l'última estrofa dels seus versos. Ajudi'm amb les seves oracions! Quant al text d'aquesta última estrofa, em decnato més a la primera versió que a l'última que m'ha enviat; d'aquesta només em convindrà l'últim vers. Això, si vostè em dóna llibertat per fer anar en doina els seus versos. Tots els altres canvis que ha fet en les altres estrofes els trobo molt justos per a la meva pobra música!".

Com he dit abans, el 16 d'octubre la versió musical de la segona posada fou enviada al P. Garcia: "Adjunt li envio (escrivia el mestre) unes solfes: aquella segona posada per a 'Jesús Amor' que a vostè li va agradar ( els dos autors s'havien entrevistat algun dia) i jo estava indecís de posar-li per estar en la mateixa tonalitat de la primera posada i tornada. Posant-la en net i acabant l'acompanyament, ha acabat també per agradar-me, i alabat sia Déu!, qui no li agradi que la deixi!".

Com heu oït, el mestre es proposava que la seva música fos ben fervorosa i devota del Cor de Jesús. Així fou, veritablement. Ella expressa una vegada més la fe profunda, humil i sincera del seu autor.

Oïu tot seguit uns fragments poètica de l'obreta, i l'audició musical d'aquesta, després de la qual donarem per finida la primera part d'aquest acte

### ( DESCANS )

Lloanç sigui Déu (càntic anti-blasfem). - En anunciar el P. Garcia al nostre mestre la intenció d'escriure la poesia d'un càntic anti-blasfem, el segon l'esperonà a produir-lo seguidament: "Tiri avant el càntic de lloança a Déu ( deia en lletra del 22 de juny de 138); que el renec es quedi a l'infern. Tot Catalunya doni lloança a Déu. La bella Catalunya solament brilli i resplandeixi de la lloança a Déu, principi i fi, la gran Realitat, la gran i lluminosa harmonia".

Tot seguit el poeta escriví, encara que fragmentàriament, els versos del referit càntic. La tornada i les dues primeres estrofes d'aquesta obreta eren acabades pel músic el 13 de juliol, data en la qual aquest demanava una altra estrofa poètica: "Una estrofa de lloança a Déu, deia, en desgreuge del crim renegaire. Catalunya clamant la divina misericòrdia. Que ella ens en doni la gràcia".



I encara el 25 de juliol insistia novament, reclamant altra volta la referida estrofa com a final del càntic: " Demano més que un pobre (continuava); vostè prou treballa i M'envia versos però jo passo un eixut terrible. Pregui a Déu per mi!". El P. Garcia remeté el 25 d'agost al co-autor seu, la lletra completa del càntic que acaba amb l'estrofa de la qual acabem de parlar. No obstant, el mestre demanava encara una estrofa per a la "Catalunya terra noble" i altra per a la "dolça llengua catalana". "Però mai no acabaria(deia); els versos de vostè abracen tots els caires dels assumptes i la melodia que lliga amb l'un no lliga amb l'altre. I aquí està el conflicte difícil de resoldre: trobar una melodia seriosa, no pas morta, que encaixi amb tots els caires sentimentals és molt difícil. Però aixó hauria d'éser, perquè una verax cançó pel poble, sigui religiosa, sigui profana, només hauria de tenir una sola melòdia per les posades, a més de la de la tornada. Així el poble la recorda amb tota facilitat; així és la vera cançó popular."

Les estrofes de les quals havem parlat, amb dñes de les addicions demanades, foren afegides pel músic amb posterioritat al 18 de setembre, segons que es desprèn de la correspondència en nostre poder. Així, el càntic complet es composà de tornada i quatre melodies per a les posades. Tot ell és d'una forta i enèrgica vigoria. Recitarem abans de l'audició musical, les estrofes i tornada que serviren al mestre per a la seva inspiració.

A Sta. Teresa de l'Infant Jesús. (Cançó de l'amor humil). - En una sola de les lletres que posseïm enviades al P. Garcia (datada en 1 d'agost de 1938) el mestre parla d'aquest càntic. I entre altres coses en diu ço que segueix: " Adjunt va el càntic de Sta. Teresa de l'Infant Jesús. Aquesta santeta tan extraordinària és la miraclera moderna, enviada pe<sup>y</sup> Déu per medicina de l'infeliç món modern. Llegint els seus versos i repassant el llibre de la santa 'Història d'una ànima', he estat portat a fer una cantada. El cas és que en comptes de sortir-me un himne, com qualifica vostè la poesia, m'ha sortit una cançó. Potser m'ha influït el caràcter humil, senzill i infantívol de la santa. En fi, vostè (amb la seva germana) repassi la tonada i vegi i judiqui si tot plegat resulta més cançó que himne. No faci cas d'allò que he posat com a subtítol 'Cançó de



l'amor humil'. Vostè és amo de títol, subtítol i demés del text. Jo només/sóc amo de les solfes".

Es aquest un dels cànctics més expressius de la col.lecció, tot ell saturat de sincera humilitat, tal com era desig de l'autor. Notem també el seu ritme ondulant i la forta savoria de la trama harmònica: la nota de color, completament inesperada, que li presta l'acord cromàtic de tretzena del tercer compàs de la tornada, n'és una mostra ben fefaent.

Escolteu la ben notable poesia i després com és d'evocadora la música que la interpreta, que serà cantada en la seva tonalitat original, malgrat que el mestre autoritzés més tard el seu transport per a ésser còmodament cantada per tothom, encara que reconegués que perdia així quelcom de la seva expressió primera.

Mare de Déu del Roser. - Aquest càntic exhala una sentor popular que enamora, tal com reclama la seva exquisida poesia. La música es compon de tornada i una sola estrofa aplicable a les tres poètiques, que simbolicament fan al.lusió als misteris de goig, dolor i glòria del Rosari. La primera estava composta el 16 d'agost del 38, i la segona el 25 del mateix mes, diada de St. Lluís, Rei de França, patró del músic. Heus ací com s'expressava el mestre al seu amic en la referida data: "Avui li adjunto 'A la Mare de Déu del Roser', el bell i frescòi càntic de vostè. M'ha sortit d'un estil ben popular, com és la seva poesia. La devoció a la Mare de Déu del Roser és potser la més popular del nostre poble. Per això és encertadíssim el càntic de vostè. Vegi si les meves solfes corresponen a la seva inspiració".

Vegeu-ho, també, vosaltres en oir les dues. Cantarem també aquesta obreta en la seva tonalitat original, exactament per les raons exposades fa pocs instants.

Goigs a Sta. Teresa de l'Infant Jesús. - Són, aquests, d'una espontània simplicitat i esperit infantívol encisador. Talment una exquisida joguina, com pertoca al caràcter de la santa. La tornada i primera estrofa foren acabades el 8 de setembre del 38. En aquesta data, el mestre escrivia al P. Garcia: "Adjunt va la música per als goigs a Sta. Teresa que vostè tan bellament ha escrit. Veurà que com als goigs populars només hi ha una tornada per a les



estrofes. Es més còmode, oi?, pel músic. Però si vostè desitja alguna altra tonada sense compliments m'ho diu i mirarem d'esprémer la 'mollera'. Però si em repeteixo tant! Veurà que aquesta melodia s'assembla tant a moltes de les seves germanes que tinc verament por de fer-me pesat. Si és això, digui-m'ho sense compliments i reposarem una tongada a veure si la musa es renova una mica". La tonada per a la segona estrofa, feta a instància del poeta, fou enllestida el 16 d'octubre.

Vegeu quan bella i graciosament el músic sabé interpretar l'esperit de la fina poesia de la qual anem a recitar els fragments que cantarem.

A Maria, Verge fidel..- El mestre es proposà de musical el càntic que oireu dintre de poc a últims de maig del 38. Li passaren al davant els càntics, ja escoltats per vosaltres, "Lloat sigui Déu", "A Sta. Teresa de l'Infant Jesús", "Mare de Déu del Roser" i "Goigs a Sta. Tereseta". Així ens ho manifesta el mateix autor de la música en l'epistolari que estem comentant, en dir, el 22 de juny del 38 al P. Garcia: "Vagi fent versos de sants. Molt serà que jo sàpiga donar l'abast. Ara encara tinc la 'Verge fidel', però vostè enviï.". I continua en data del 13 de juliol: "A Maria, Verge fidel, encara està intacta; els renegaires me n'han distret! I en primer d'agost com demanant la gràcia de la inspiració a Maria diu: "I la Verge fidel? Mareta meva, feu-me un somris vostre dolcíssim! Molt serà llavors que no surti un rajolí de melodia". Fins el dia 16 d'octubre el mestre no té musicat el seu càntic. Escolteu ço que ell modestament en diu: "Li adjunto musicat el càntic 'A Maria, Verge fidel'. Es molt senzill i té un caràcter un poc gregorià. Es molt poc original; però així ha rajat, així l'he deixat. Em sembla que té un caràcter de serenitat i humilitat que encaixa amb la sublim senzillesa de la Verge. Però, és clar, que jo a penes hi tinc res perquè recorda del tot altres melodies en què jo no tinc cap part, ni gota". I després afegeix: "Trobo que els músics hauríem d'engegar al públic la nostra música (sobretot els que escrivim pel poble) d'una manera anònima: 'Aquí teniu això; mireu si encaixa, si no llenceu-ho. Qui ho ha fet? Un qual-sevol. Els pintors antics no firmaven pas els seus quadres. I els que valen la pena, prou que se'ls coneix l'amo".



El músic en els seus últims temps modificà quelcom l'harmonització d'aquest càntic i hi escriví una petita introducció, com féu també en algun altre dels càntics. No obstant encara no es donava per satisfet, ja que en el començament de l'autògraf s'hi troba la nota següent: "A revisar l'harmonització final". Amb tot això, tot ell és d'una factura perfecta: melodia i harmonització formen un tot que sembla que voli amb gràcia virginal.

Com a preparació a l'audició cantada, escolteu els fragments poètics que en formen part.

La túnica (Cançó de la Mare de Déu). - Potser és aquesta la cançó més admirable de tota la col·lecció. Indubtablement la més emocionant i també la més pura i simple. Trencant aquesta vegada el costum establert en aquesta audició, preferim llegir ara la seva tan ben sentida poesia, d'un tan acusat sabor verdaguerià:

( lectura de la poesia )

El dia 29 de novembre de 1938 manifesta el mestre el desig de musicar aquesta bellíssima poesia, en lletra dirigida al P. Garcia: "Passo (diu) una temporada d'una sequedat terrible; per això no li envio cap solfa nova, ni per a la formosa i graciosa 'Túnica'. Pregui a la Verge que em faci la gràcia d'una gota de mel digne dels seus versos". I el 22 de desembre del mateix any envia i dedica la cançó a la seva volguda deixeblla, senyoreta Montserrat Salvadó, tot acompanyant l'obreta de les següents paraules que evocuen recordances d'aquell temps de Nadal en guerra: "Benvolguda Montserrat. Adjunt va una còpia de l'última cançó que he fet. Es humil i senzilla; una espècie de nadalenca trista, tal com pertoca al temps present. He pensat que t'adradaria cantar-la tot fent de pageseta, cuidant l'aviram i els conillets. Records a tots; que Déu us doni un bon Nadal en gràcia abundosa".

Aquesta cançó fou l'última que el mestre va ensenyar a la seva deixeblla, que avui encara en conserva zelosament tots els detalls de la interpretació. L'autor de la música manifestava que la melodia l'havia "rondat per dins" molts dies i que "no l'havia deixat pensar a emprendre cap altre càntic". Però això no és estrany perquè els pares estimen els fills per esguerrats que sien". I en altra epístola afegia: "Avui l'he fet cantar per l'Isabel amb tota la lletra tan formosa i ha resultat bonica, i la poesia tan ben



sentida fa penetrar la tonada ben endins i tot plegat a mi m'arribava a commoure. Lloat sigui Déu". Pareu-hi esment, amics: és la primera vegada que el mestre ens <sup>he</sup> manifestat amb aquella habitual senzillesa, que una obra seva l'ha arribat a commoure, afegint-hi - però - humilment, que és per la virtut de la poesia que fa penetrar la tonada ben endins

Ho he dit ja fa poc: Indubtablement és aquesta la cançó més emocionant, la més pura i simple de la col·lecció. I és que en ella s'hi troben amalgamades la punyida del dolor i la joia pura i eterna del Nadal, aquesta, representada per la tonalitat lluminosa de la major, no priva la manifestació de la dolor serena i confiada que respira tota aquesta veritable joieteta, que no té en la seva vestimenta cap artifici harmònic, i la melodia de la qual (a voltes agermanada al ritme de la conegudíssima cançó popular sens mai recordar-ne la tonada) vola amunt, amunt i ens commou a tots, com commovia al seu autor en els dies en què fou composta, i ens recorda una vegada més que l'essència de l'obra d'art no està ni estarà mai en el procediment <sup>ment</sup>, sinó en l'esperit. L'esperit, que és el que en definitiva dóna a aquesta una valor perenne.

Escolteu, doncs, "La túnica" amb la mateixa devoció amb què la interpretaran la senyoreta Salvadó i aquestes altres noies, enamorades de l'obra del mestre, que tant de goig puríssim ens proporcionen aquesta nit.

Pregària a la Mare de Déu del Carme. - Aquest càntic fou escrit en el mes de febrer de 1939, quan ja havia finit a casa nostra el flagell de la guerra. El propòsit d'escriure'l, però, el tenia el mestre des d'últims de desembre de l'any anterior, segons que es desprèn de la correspondència que estem comentant. Molt poca cosa ens en diu en ella el seu autor. Heus ací les seves paraules, plenes de senzillesa: "Adjunt van les solfes de la 'Pregària a la Mare de Déu del Carme'. Que la Verge prengui la bona voluntat, que no sé si hi ha gran cosa més".

Es aquesta "Pregària" fresca i sanitària com una cançó del poble: raja tota ella amb una gran naturalitat exempta de tota retòrica i encarcament. No podria ésser altrament, car la devoció a la Mare de Déu del Carme estava de molt temps arrelada en el cor fervorós del mestre.

Heus ací la bella poesia inspiradora (llegir poesia). I ara, oïu aquesta mateixa poesia exalçada per la música del nostre artista.



Bon Jesús Eucaristia.- Havem arribat ja a l'última cançó espiritual que escriví el nostre mestre, amb lletra del P. Garcia: l'única de caràcter eucarístic que pertany a aquesta col.lecció. Fou escrita el mes d'agost de 1940 i, semblantment a ço que fa referència al càntic que acabem d'escoltar, l'autor de la música en diu aquestes poques paraules al seu bon amic: "Aquí va la tonada dels seus versos, tan escaient, de 'Bon Jesús Eucaristia'. Ja era hora, oi?. Almenys aquestes solfes siguin aprofitables".

Tota aquesta música expressa el viu anhel de la unió de l'ànima amb Jesus Eucaristia. Ja ho havia dit el mestre a una seva fidel seguidora: "Si aquest càntic t'agrada, canta'l a Nostre Senyor quan vagis a combregar". Melodia d'una gran noblesa i sinceritat que algun lleuger cromatisme harmònic fa encara més expressiva, digna germana de la d'aquelles "Lloances al Santíssim" de la primera col.lecció de "Cants espirituals" del mateix autor, encara que ben diferent de concepció, obra aquesta que feia exclamar a l'eminent compositor vigatà, capdavanter del cant popular religiós a Catalunya, l'enyorat mossèn Lluís Romeu: "~~XXX~~ ¿ Que no ho sap, mestre Millet, que jo donaria tota la meva música a canvi d'haver escrit aquestes seves Lloances?". El gran admirador del mestre, com gustaria ara també d'aquesta espiritual delícia! Oïu-ne la devota i inspirada poesia:

(lectura de la poesia)

L'inoblidable autor de la música d'aquest càntic escrivia pocs mesos abans de morir aquesta íntima confidència a aquella fidel seguidora que suara acabem d'esmentar: "A vegades, davant el Santíssim dic al bon Déu: 'Bon Jesús, aquí em teniu i ompliu-me de la vostra misericòrdia, que sóc un tros de fusta seca'". Amb aquest mateix esperit d'humilitat i fervor escoltem ara aquesta obreta, una de les darreres inspiracions del mestre en aquesta vida terrenal.

Salve Maria.- Amb el cant que acabeu d'oïr resta closa la sèrie de "Cants espirituals" sobre les poesies del P. Jaume Garcia. Però ens ha semblat que la inclusió del càntic "Salve Maria" compost en abril de 1939 (~~agost~~) sobre un magnífic sonet del mestre Joan Llongueres, no trencaria la unitat d'aquesta sessió que està a punt de finir. Es tracta, estimats amics, de l'himne final per a una



novena a la Verge de Montserrat escrita tota ella en sonets en els mesos d'abril i maig de 1938 a la santa memòria de l'Emm. Dr. Torras i Bages pel poeta esmentat i que meresqué la més afectuosa aprovació del Vicari General de la diòcesi de Barcelona en aquells temps calamitosos. D'ella formen part un Introït i les Pregàries (corresponents a cada un dels dies de la novena) "Pels màrtirs nostres", "Pels nostres fills", "Pels infants", "Per la casa i la família nostres", "Per la Santa Església", "Per la nostra pàtria", "Pels enemics i pels blasfems", "Pel nostre Sant Bisbe" (demanant a la Verge la seva glorificació) i "Per la Pau", després de les quals ve l'Antífona, l'Oració i l'Himne per a tots els dies de la novena. Aquest és el que a instàncies de l'autor de la ~~poesia~~ poesia musicà el mestre amb melodia d'una gran volada, que l'eixampla cada vegada més valoritzant la serena ascensió de la poesia.

Escolteu ara aquesta:

(lectura de la poesia)

I ara, abans de la interpretació d'aquest cant, símbol dels nostres més purs amors, permeteu-me que, amb tot l'agraïment de què sóc capaç, doni les gràcies més cordials a la mestressa d'aquesta casa, la senyora Antònia Sancristòfol vda. de Folch, per l'acollida tan afectuosíssima que ha fet a l'obra del mestre. També als intèrprets d'aquestes cançons, la notabilíssima soprano, senyoreta Montserrat Salvadó, i als altres distingits solistes, senyors Francesc Torra i Josep López, als meus estimats companys que han format aquest petit cor d'homes i d'una manera especialíssima als elements del cor de senyoretes de Ntra. Dona de l'Esperança que amb tant d'encert dirigeix la senyoreta Carme Tres. Tothom ha cantat les cançons del meu estimat pare, des del primer dia de la seva preparació, amb un amor i una eficàcia tan grans que avui ens ha emocionat dolçament a tots. I vosaltres, que devotament heu vingut a sentir les últimes inspiracions del mestre estimat i venerat, rebeu també la meua més expressiva reconeixença.

Lluís M<sup>e</sup> Millet

7 de desembre de 1944



els últims cants espirituals del Mtre Mulet.

1

Bons amics: Fa avui tres anys que en aquesta mateixa hora, s'acabava d'extingir la vida d'un dels <sup>nostres</sup> homes més exemplars de la nostra terra; d'un home tot d'una peça: creient, patriota, artista, pare amantíssim de tots. Fa avui tres anys i en sentim l'enfortiment viva com si fos cosa d'ahir. S'ací aplegats, en comunió íntima d'afectes, en aquesta casa acollidora, hem vingut a posar-nos en contacte amb l'ànima del Mestre, a través dels seus últims cants, responant a l'invitació cordial d'una altra ànima d'ell enamorada. I jo, el fill carnal del Mestre, tinc l'atreviment de venir a pronunciar <sup>uns</sup> ~~grans~~ mots que enclopin la gènesi i la significació d'aquestes obres tan ~~excel·lents~~ <sup>excel·les</sup>, que són els referits cants: i més encara, tinc l'atreviment de conduir llur audició. I ho faig, és ben cert, no pel desig d'una exhibició, sinó perquè estimo el pare, i perquè tinc com un deure de reverència filial contribuir a l'expansió de la seva obra. Perdonen-me, doncs, i accepten, us ho prego, la meua bona voluntat.

Un dia del mes d'agost de l'any 1919, escrivia el nostre artista a un seu deixeble amantíssim desaparegut també del món dels vius, el bondatós i jovi Mtre. Vicent M<sup>a</sup> de Jibert, una lletra de condal amb



2

motiu de la mort de la mare d'aquest. que restarà, de cap a cap,  
com una de les més definitives nostres epistolars del primer.  
En ella hi anava insertat aquest enunciant parafrasi: "V. té la fe-  
rida que encara sagna, que fa anencar el plor sovint, però venirà  
com a mida que els temps voli, una suavitat tendrament amo-  
rosa i dolcíssima, com un consol, en restarà. No serà un oblit; serà  
una transformació d'una espiritual transcendència. No serà oblit  
d'enyorança, sinó melodia lluminosa." Fixem-ho-hi, amics:  
"A mida que el temps voli, una suavitat tendrament amo-  
rosa i dolcíssima en restarà"; Nos sembla que aquestes para-  
les, les podríem aplicar avui a la memòria de quiles dictà?  
Fa <sup>uns 10 anys</sup> tres anys que no tenim el Mestre entre nosaltres, però tenim  
la "suavitat tendrament amorosa i dolcíssima" del seu record,  
de les seues obres de tan diversos aspectes que pot ser molts no  
coneixen tan com es pensen. I la "suavitat amorosa" de la me-  
lodia lluminosa i serena de la seva vida, aquest vespre treu  
a les portes de la nostra ànima. Obriu-les-hi de bat a bat!

x x x

La data de composició d'aquest "Cants espirituals pel poble" comprén approxi-  
madament des de mitjans de juliol de l'any '37, fins a mitat d'agost de  
l'any 1940. Quasi tots ells, ~~només amb l'excepció de~~, foren escrits, durant



d'època onuent: dolorosa de la guerra civil que fa tant pocs anys partí el nostre país, en la casa pairal del Mestre, a Mashum, en la qual ell passà la major part i l'època més dura de la seva vida. Glosava a instàncies del P. Jaime Gorría de Sant Felip Neri, qui l'enviava al Mestre per tal que les lletres, les poesies, corresponents, de les quals era autor el bondadoso felip.

Fer l'afirmació que l'obra d'art reflexa l'estat d'ànim del seu autor en crear-la és cosa ben vulgar, però també una gran realitat. Per a comprendre, doncs, millor l'obra d'art és evident que cal conèixer l'ambient en el qual ha estat produïda i la manera com ha reaccionat el creador de bellesa davant de tal ambient.

A tal efecte, tots els que tenim l'amabilitat d'escaltar-me, podrem observar en el transcurs d'aquestes meves paraules, que d'una faïsa quasi ininterrompuda acudiré a les pròpies paraules del pare estimat. No seré jo qui us parlarà. Serà el mateix mestre a través de varelles de les meves lletres, que directa o indirectament tinen relació amb el present terra. I així tots hi sortirem guanyant, i el nostre esperit s'enlaurarà a través de paraules tan pures, lliures i inflamades!



(2)

Traslladentros, bons amics<sup>en esprit</sup>, a la llar patril del Mestre, a Masnou,  
en els dies de les primeres tràgiques convulsions del juliol de l'any  
36. Imaginem-los per uns moments a les turbes glauques, fúribs,  
amors i senyors de la vila natal del mestre, i destruint qüè que  
a ell li era més car: aquella església feiximil església paro-  
quial que ell tan estimava, voltada de flames en la matutjada  
tràgica del 20 de juliol. Quan la vila blanca dormia, tranquil·la-  
ment, suanament als pens de la mar apacitada d'estiu. Espec-  
tacle d'una ferotgia impressionant, que esperona al mestre a anar  
a la plaça de l'Església a deturar els malvats, acció de la  
qual hom no el pot dispuadir més que tancant amb clau  
la porta de la seva casa! Guipen de l'arbitrarietat i del crim  
en tota l'extensió de la paraula. Com se sofria l'ànima pro-  
fundament religiosa i cristianíssima del mestre! Escalten  
la lectura d'una lletra datada el 9 d'~~agost~~ d'Agost i dirigida  
a un seu amic molt preat, el mestre Joan Lluch, un dels homes que  
sempre hi han estat fidels, tant en la <sup>glòria</sup> adversitat com en la glo-  
<sup>versitat.</sup> <sup>quina reflecta amb meravella i fidelitat a l'estat d'espirit del seu autor.</sup> ria.  
Dins així: En aquells moments un ho sab pas que escrio-  
rer ni qui pensar, a dins un ~~estat~~ estat una confusió d'idées i  
sentiments que hontollen cos i ànima. Jo li estimo molt la seva



carta. els amics i companys d'ideal aguanten l'home 5  
en els forts moments de la vida. L'home és un ésser ben  
estrany, difícil de definir. Quin misteri més profund hi ha  
en nosaltres mateixos! És ben veritat que en l'home hi ha tot  
el compendi de la creació, des del dimoni fins a l'àngel! Quin  
fàstic fa a vegades; quina ràbia! i a voltes quina llum, força  
i plenitud de bonera el sublima! "

"Aquí a Masson, per sobre de les coses tristes que hi  
han passat, hi ha un cel tan blau, i per davant un mar tan  
blau, que fa que el mal resti exclamat i que un vegi el  
somriure misericordiós de Déu sobre les nostres misèries "

"Rebi una abraçada d'aquest amic que l'estima Lluís Mulet "

~~Després de la transmissió d'aquesta carta meixa~~

No cal pas comentar aquesta lletra. És preferible mostrar el  
seu contingut.

~~Després~~ Durant el transmissió d'aquesta mateixa llet, el nostre llet-  
re és destituït de la direcció de l'Escola Municipal de Música per  
un ajuntament que és deia eria dipositari de l'esperit de la  
nostre ciutat. L'estada del nostre home a Masson dura encara fins a







rida dels referits cants s'inicia. Fa alguns temps que en un 7  
cicle d'amics estimats vaig afirmar que "mai com en aquests cants  
la música del nostre havia estat mirall de la seva ànima". "A pre-  
-tes cançons - continuava jo - no són res més que esperit; despullades de  
matèria, l'encio hi és, podrien dir, sola en tota la seva pureza. Foren  
compostes en temps de sofriment i el sofrir purifica l'esperit. I res  
més que l'esperit que vola lliure als pens del Creador. és aque-  
-sta música tan pura i dolça, tota ella consol i amor. Quants rega-  
-des aquesta música tan estimada ha estat per a mi un sedant en la  
separació del pare estimat!; Quants de records que en mi aviven aq-  
-tes cançons! En elles hi sento la seva veu, el seu alenar i els seus con-  
-cells!" Així escrivia fa <sup>ja bastant temps</sup> [unes de dos anys] i així mateix ho sento i ho  
repetisc avui!

¿Quin era l'ideal que havia servit al nostre mistic de mort  
i guia per a la composició de la segona sèria dels seus "Cants espe-  
-rituals per al poble"? En diverses lletres escrites al P. Jauria en el  
transcurs de la composició de les obres que ens ocupen, ell mateix  
l'especifica amb magnífica clari-<sup>vidència</sup>. Diu així: "Ara cal  
benivolent amic, compondre cants verament pel poble, pel poble  
nostre en els moments actuals. El nostre pobre poble tan benivolent



per idles i sentiments no pas propis per a donar-li la pau, l'ale-  
-gria i la gran virtut de la dignitat humana. Els artistes haurien  
de fer un esforç per a posar nos en el seu lloc i sentir les seves  
necessitats espirituals i posar-li en el cor i en la gorga el  
cant que li enalteixi els sentiments i li doni la pau que tan ne-  
-cessita. Fem art senzill i fort, valent i humil al mateix temps,  
per a cuidar de donar la gran realitat de la pau i alegria al  
poeta li toca començar la gran crenada." "

I com a continuació del mateix tema escric al seu amic  
en altra lletra: "ja hi penso en el que ha d'ésser la tonada, per-  
-que tingui l'eficàcia d'encarnar-se en la poesia, per a penetrar  
així ben endins les ànimes. Però una cosa és el pensament, i  
l'altra la gràcia de la melodia lluminosa i potent, simple  
i penetrant .... que sembli nova i aneli en l'accent del nostre  
poble, en les ànimes espirituals de la nostra rassa. Perquè els ver-  
-sos de V. són forts, ben fets i semblen fets a posta per aquest  
moment. Però per ara l'ajuda no ve i em quedo sol amb la meua  
misèria. Es qüestió que els bons amics de l'Amo m'hi facin  
de bo i pidolin una almoïna per aquest pobre."

I afegeix: "V. em demana que concretis el meu pensa-



-ment en ço que fa referència als nous cànctics a fer pel  
nostre poble futurós de llum i gràcia, i en demana tems:  
El meu pensament és el d'airejar l'esperit d'aquest moment  
paorós que passem i que un cop passat tinguin els fills un  
ritme melodiós que els torni a la pau lluminosa de la fe.  
Tema? qualsevol: la Resurrecció de Jesús, el càntic inesfable de  
la Verge Maria... que se jo! --- tot amb una forma ja  
musical, popular per la seva simplicitat, amb versos curts i  
cadenciosos, més fervorosos que teològics, frase curta i ta-  
llada: que el vers ja cridi la música, com són els versos de  
Mr. Canto. Naturalment, sense voler copiar-lo o imitar-lo de-  
vilment. I si anessim a remuntar modernament la forma  
mètrica dels himnes i seqüències litúrgiques? En fi, tot el que  
dic no són res més que suggerències. V., el poeta, sabrà bé com  
copiar aquesta santa tal·lia!

I el mestre crea la seva segona sèrie de Cants espirituals, esple-  
nat, com havem dit avants, pel P. Jaume Garcia ~~diu~~ com així ho ma-  
nifesta en una lletra a ell obijada dient: "V. em fa favor de fer-  
me treballar. Sense la seva simplicitat jo, cregui que aquesta tem-  
rada hauria quedat fet un estaquinat. I l'intercanvi es ~~placenter~~



10

entre els dos amics va sent fix i les cançons van rajant una da-  
rrera l'altra.

Havent manifestat el poeta al mistic el desig de que en elles hi  
haguessin estrofes polifòniques, aquest li contesta: "Patsen si que  
alguna vegada ho haurém de fer, però pensem que el nostre poble  
no més canta a l'unís, mai sent polifonia. I per ara gràcies  
que s'empassi bé el nostre art i que aquest li netegi l'ànima"

Més el mistic pensa de nou amb aquesta suggerència i uns  
dies més tard escriu ~~novament~~ al poeta: "... Torquem a allò  
de les estrofes polifòniques. Jo crec que tornada i estrofe  
han d'ésser pel poble. És el gènere que s'ho porta, gènere  
purament popular. No val dir res que a valtes les estrofes si-  
guin cantades per una sola veu o un petit cor, que pot ésser  
instruït en mística. L'ideal deu ésser que tot prelat, tornada  
i estrofe cobles, siguin propicis als elements més humils.  
Així el text i la tonada han de servir aquella infirmitat, senzi-  
llera i gràcia de la cançó popular, filla del sentiment de raça.  
Així sense perdre el fons verament piados i el pensament col·lo-  
-gic degut. Cosa difícil, però, ho li dubla que ha d'ésser el nostre ideal



l'acostar-nos hi. Els càncties de Mr. Cinto Verdaguers, el nostre gran poeta, deuen la seva gràcia especial al mull de la cançó del poble, que ell tenia des de sempre al luy del cor ". Y afegint encara més avall: "displeixi'n hi'apart una mica del pensar de V. Però, quin goig conversar amb amics amb total sinceritat!"

Els càncties avancen i els més bons dentjos esperonen al mestre: "També valdria com V. - dir ell - arribar a una bona sèrie de càncties que formin com una segona part dels que fèrem amb el beníssim P. Valls (es refereix a la 1<sup>a</sup> sèrie de Cants Espirituals). Déu dirà: V. faci i jo procuraré unitar-los". Y després fa aquesta afirmació cristiana, s'una que constitueix un "leu-motiu" constant en les cartes del mestre: "Tot el que jo he fet de bo ha estat gràcia de Déu, que jo soc ben poca cosa. Amb això ell dirà. Els versos de V. cada dia els trobo més ben sentits i notables. V. rai! Però la nova llum es molt pobre!"

Y Déu aconpleix el desig dels dos bons amics, i així avui podem oferir [per primera vegada] en la integritat aquesta segona sèrie de "Cants espirituals" per a veus unissonals amb acompanyament d'orgue i armonium [encara que a manca d'a-







13

ens posaa prova. Quan Ell ho fa senyal que ens deu canviar.  
Don aquest món n'estem una mica bé' gaire temps refut, l'es-  
perit i ens amusa i ens oblidem de la pujada envers el nostre  
fi suprem. Ara Déu apreta per tots costats, i es que verament  
estàvem radicalment ensopits i ens esma de l'esperit i  
ara ens adonem que no som res ni podem res sense l'ajuda  
i gràcia de Déu. Tot lo nostre amb una bufada s'en va. Els  
nostres amors, les amistats més cares, tot se marceix, s'ofusca,  
o s'afebleix. L'orgull en l'home és la cosa més ridícula. No  
més tan sols per això, ja havem d'apair al peu de la creu  
que ens envia en aquest temps que sofim. Salament per  
aquest reconeixement de la nostra misèria hem  
d'apair la penitència d'aquesta llarga penitència. Be, bon  
ja, per d'aquesta llarga canço! Siguem sempre confiats  
en la gran Misericòrdia, i que la bona i sana alegria no ens  
deixi mai malgrat tots els pler. I el nostre cel està tan blau!  
I el nostre Mar? Qui pot desconfiar de la gran Bondat, en-  
rany de la nostra natura lluminosa i penetrant!"

y <sup>en context</sup> ~~contestat~~ al record que el mestre Salvat dedicava  
a la seva companya n'Emerenciama Nebot, ~~la~~ meritòria fun-  
dadora i professora de la Ricca de Païes de l'Orfeó Català, qui en  
aquella època feia poc temps havia estat l'ànima al le-



-ador, deia: "Pobre Wehule! anar a morir lluny de l'Orfeo!" 15

El nostre Orfeo n'ha tingut molts d'ànimes bones que s'han estimat i ajudat a créixer, però tan desinteressades i abnegades com la fundadora de la "Recció de noies", perquè n'ha tingut! Jo penso amic Salvat, com V. que la nostra obra a tots els que l'han volgut creada, ens valdrà un poc de mèrit davant del gran i suprem jutge!"

El col·loqui dels dos amics va eleuant-se cada vegada més fins a culminar del part del mestre Mullet en les lletres del 7 de Maig i 8 de Juny del ~~18~~ mateix any que constituirien <sup>també</sup> ~~Heus~~ dubte més de les monjoies més elevades del seu epistolari. Heus aï la primera en la integritat: "Amic Salvat: he estimat molt la seva carta, bona, plena d'una maritat i fortaleza cristiana exemplar. Verament, vostre temps està amb V. molta ben d'èner la bondat i els mèrits de V. perquè ell li doni tanta gràcia. Platat sigui! El dolor present és un do per a les ànimes bones. No fa molt temps m'ho deia una gran personalitat cristiana: "Mai m'havia sentit tan prop de Crist" Així em venia a dir el sant home que feia anys i anys tenia cada dia en ses mans el cos sacratíssim. Ell amb la creu en redimi i nosaltres amb la creu li hem de correspondre. A



15

xi ho sabem de de que tenim consciència constant; però ho sabem  
grasi nos és que teòricament. No ho sabem, ho ho coneixem fins que  
el dolor profund ens punxa les entranyes. És amb aquesta  
punxada que la nostra ànima es infla de les il·lusions  
enganyoses de la vida. És amb aquesta punxada que l'es-  
perit recobra l'orientació cap a la seva finalitat eterna. Venir  
el món tal com és sense el dolor és impossible. El món  
és lluent i ens afa; el dolor ens trenca les catarates de la vista  
i ens mostra la realitat terrible del món enganyador.

Amic; jo també m'he trobat i em trobo com V. també a-  
questa malvestat que passa per la nostra terra m'ha fet pa-  
tir i em fa patir. Com V. m'he tingut d'anar a la  
meua casa prairal, lluny de tots les taliers de la ciutat.  
Però aquest recanet també ha estat un consol per a mi. Els  
records de la meua infantesa, el record del pare, el de la  
meua mareta; el dels meus germans. Aquesta estada, on  
encara hi ha' el voler, i ara tot flout! de quan jo era petit.  
Aquesta cambra on jo segurament vaig néixer, amb les  
mateixes pintures al sostre de quan encara jo no parlava.  
Aquest mar i aquest cel tan blau, tot em va cap endins i



em fa ~~at~~trobar a mi mateix, i em fa repassar la meua (16)  
vida, veient tantes gràcies que m'ha fet Déu, que ha semblat  
que jo era alguna cosa de bo davant d'ells homes, quan tot  
no era més que una gràcia de déu, que jo ho sabia pas agra-  
ir. Tot això amic, escrivia com a V., per a portar-me més al  
coneixement i a la fe de Crist, a l'amor de la Verge Maria  
i al consol agraïtador del valor de l'absència i el perill  
del fill.

Veu si som iguals d'estat d'ànim, en aquests moments  
estimat Salvat?

Procuri acabar de posar-ho. Pensem en la mort, que  
com V. diu és la cosa més segura: que ella quan arribi no  
ens torbi, ni ens trovi desprevinuts; però la vida és un  
do de Déu, que tenim obligació de conservar. No s'hi pong  
ja, almenys jo: però els nostres, els de casa. Encara ens necessitem  
i l'art, la salut, l'única potser encara podem servir-la pel bé  
del nostre poble, que tan la necessita. Aïdquem el cor, doncs,  
no avarrim el món; estimem-lo; el nostre ho el va avarrir ja  
que per ell, pel món valent regna amb els reials de les llengües



sacratíssimes, plensora de la redempció, i del triomf del (72)  
bé i de la Veritat. "

" Però valdria venir a veure'l; ho'm breu de casa, on  
hi estic com encantat. A veure si'm s'hi agafa el teu i'm a'mi-  
bo a Vilassar; però mentre tant no intencio fer aquesta  
dolça conversa. Boniqui'un amic salvat, que jo també  
escrivé, que de vegades escrivint s'esplai i l'intimitat és  
més completa que en la conversa personal. "

" Tots els meus records a la teva família, i V.  
rebi una abraçada d'aquest amic i família seus meus. "

De la segona lletra que he esmentat més amunt, per-  
metem-me que t'entregui els següents el·lradíssims parafrasis  
que podrien dir constipulixen la punta psicològica del nostre  
en aquests temps dolorosos. ~~Quedem~~ Escaltem-los: " a V. els  
maestros d'aquesta temporada no arriben pas a tocar-li la ploma,  
ni el senz en l'escriure i en el llegir. A mi no em passa pas,  
el mateix; ja en vull fer de coses: llegir, escriure, en fi treballar  
en profit, però vaig d'una cosa a l'altra, sense però, tocar de pens



a tena. He fet algun càntic, però poc; llegido pastorals (18  
del Dr. Tomas, que verament són de gran profit, ja no pels seus  
algun tractat de filosofia de la neo-escolàstica, ni pels tra-  
tats d'harmonia que havia oblidat, fullejo algun llibre  
de contrapunt que mai a pleu, ni en havia ocupat; tinc  
afany de llegir l'única, però res m'acaba d'emplir el de-  
sig intím d'una bellesa nova, que corresponguia a aquest es-  
tat tan especial de la meua ànima. En l'única el que  
em consola i omple més el meu buit és la lectura dels cho-  
rals de Bach: aquella pietat profunda, si que m'acomula. Ens  
han enumerat tots els temples per a posar recollir l'esperit  
i demanar la gràcia directament al Santíssim. Ara, en  
vesades, a la nit, quan els bombarders ens desperten i ens  
deixen amb l'ànima torbada, aixequem aquesta en la  
pregaria; repensem les oracions, gloriant el seu tri-  
fuit; el que havíem resat automàticament, unim de caprit-  
millor: gloria al Pare, amb infinita divinitat; al Fill, savi, es-  
no divinal del Pare; a l'Esperit Sant: amor que va del Pare  
al Fill, llum, resplendor que va de l'Un a l'altre. Deshac



19  
resplandor. ¿La Vierge? repassar la lletania; parar-se  
en cada llocança, penetrant-ne el significat, la bella potència,  
vet aquí, potser els únics moments aprofitats en aquestes va-  
cances forçades i incalculables. V. és forsa poeta! aïllar  
d'home! Com s'ho fa per a penjar a un costat la tragèdia  
i afajar la lira i cantar serenament les belles coses? Vol  
¿torna poeta, jo acabare' time por per no ésser utilitat.  
Aladloat s'apideu; que en aquest món tot s'acaba; procurem  
al menys, que no s'acabi la paciència de Nostre Senyor envers  
nosaltres, perquè al final de tot ho d'aquí baix trobem el tot  
que no s'acaba allà dalt."

El bonissim i humil Mestre Salvat contestava al  
seu amic Millet amb paraules plenes d'amor inflammat  
en epístoles inefables, les quals constituïen una síntesi  
meravellosa de la seva vida i un esplai en els seus últims  
refinaments. No puc transcriure en aquest moment cap parafrasi  
de les matèries per no tenir-les aquestes dies en un poder, però  
recordo d'una d'elles, com hila tinguis present, unes paraules  
sacrosants d'afecte que en essència eren les següents: "Ho he



20  
Fa algun temps que  
reflecto la nova germana en veure la cordialitat tan  
intima existent entre els mestres i gent de l'Orfeó en dir:  
"Quan es veig a tots tan afeccionats em fa l'efecte que sou men-  
bres d'una mateixa família i que el mestre Millet és com  
el pare de tots." I el mestre Salvat afegia aquests mots al  
seu amic de l'ànima: "Amic Millet, li haig de confessar  
que moltes vegades en les <sup>en l'expressió de la seva cara</sup> ~~seves paraules~~ <sup>me ha</sup> semblat veure-hi la voluntat de Déu ~~omnipotent~~, tanta  
és la força d'atracció que l'irradia". I afegia: "Em labria  
ben morir sense haver-li manifestat això. Ho faig com  
qui s'esplaria amb el penya gran". ~~El zelós professor de~~  
~~l'Orfeó no tardà pas gaires mesos en anar-h'ho a posar un~~  
~~Acadèmic.~~

Com no havia d'afecionar i estimar el mestre Millet  
tantes mostres d'amor veritable? Així li manifestava, amb  
senzillera convencedora: "gràcies sobretot, li deia, per la seva última  
carta del 24 de febrer del bonic. Tota la seva bona amistat i el  
seu bon cor hi són tant amb ells que em vaig commoure, i en  
li pagui".

Pocs mesos després moria l'inoelidable mestre Salvat. I







(22)

i l'en entornava a pen. Ara ultimament, m'anava en-  
viant cartes explicant el seu estat i enviant-me veritables  
articles bibliogràfics i impressions sobre el que llegia en les  
revistes estrangeres. Jo li escrivia admirant la seva activitat i el  
seu treball tan precís. ~~pena la futura~~ P jo li deia que l'ani-  
ria a veure i ha anat passant el temps i jo ho he complert la  
promessa. Ell amb la seva bondat que en l'altre món deu  
resplandir amb la llum directa de Déu, en deu plodar.  
La seva última carta, també com la de V., semblava un ànima.  
M'annunciava la nova malaltia, i amb una dolcíssima  
resignació es posava a les mans de vostre temps. La seva  
mort presenciada per l'amic Puzol i en Joan Tàrras dir  
pu fou dolça i tranquil·la com la seva vida. Dos dies  
abans havia estat confortat amb el consell diví. Ell  
deu ésser al cel, on deu fer el propi vent i ferir  
els senyors de la Veritat ai tan lluny d'aquest món. Ja deu haver  
finchit V. la mort de l'Estany; un altre amic fervent de l'Orfeó  
d'una desfilada! La senyora Werthe, el seu marit sapera, al fin anti-  
cantaire de l'Orfeó, parents, amics benivolents del Masnou. Senyora-  
gues, aquell altre bon home i noble com cap altre. ~~Senyora~~ <sup>desfilada</sup>  
da! Deixen! Sapient vol i aquest mar continuu tant desflor



dent! Els homes es van matant! Quina infància (27)  
nostre! Qui t'ha cantat-la, il·luminat per la fe en la  
resurrecció dels morts, pel triomf de la pau lluminosa a l'eternitat

Annis: d'aquesta infància trágica vasqueren els cants  
que dintre breus moments airen. Amarat de l'esperit del  
seu autor, dels seus matèridos sentiments i afectes, <sup>deu ho</sup>  
~~la obra~~ la obra que un dia li professaren. I que ara <sup>desvetllen</sup> ~~hereditaria~~  
encara per a venerar més el seu record.



Goigs a Sant Felip Neri : Constitueixen el poëtic d'aquesta sèrie  
 primera de "Cants espirituals pel poble". El dia 3 d'Afort de 1932  
 el mestre escriu al referit P. Garcia : "He fet aquesta adjunta to-  
 nada ; molt poca cosa, però que el Sant i V. prenguin la bona volun-  
 tat. Si se m'acut una altra tonada d'estrofa, però afegeix a aques-  
 ta i per a donar així més varietat a la cosa ja li enviaré". Més  
 tard, el dia 9 d'Afort del mateix mes i any en enviar-li dita  
 tonada li manifesta : "Patre és més bonicorà que l'altra ; al  
 menys més expressiva". Anotem que el to auster de rememor en  
 el qual estan escrits aquests goigs, és el mateix amb que molts  
 anys enrera el mestre havia compost l'himne al Sant (publicat  
 en la 1<sup>a</sup> sèrie de Cants espirituals del mateix autor) i també altre  
 himne per a l'Ecolania del P.P. felipons ; Es així per una coinci-  
 dència o he fet d'una manera concient ?

Es meten uns petits fragments de la poesia inspiradora del  
 mestre, que com diria ell en altra lletra constituiria una vida com-  
 plentada del Sant. Y després ~~es meten~~ regem per perfum de  
 fervorosa pietat l'hàla la noble tonada!



[Glòria a Crist Rei]. Seguint escoltant el mestre en el seu epistolari amb el poeta felipí, al qual en l'etra del 12 de Maig del descriu: "Esperant <sup>poder</sup> ~~per poder~~ enviar-li alguna talpa, no valia encara escriure-li, però tement que v. no esperés que l'oblidava fang aquestes ratelles, primerament per a felicitar-lo pels nous versos que m'ha enviat "Glòria a Crist Rei" molt justos pel moment actual. V. cada dia puja amunt en perfecció i gràcia. Jo, en canvi passo mala tongada. Deu em la tongada de la bellesa que dona una seguretat que espaventa. En rebre la seva última composició me vaig refer, vaig deixar la ~~la~~ talleria de la "Vege Patent" (el càntic que oïem a continuació del que estem comentant) que encara m'agrada i vaig fer una tornada i estrofa per la nova Cançó; però la cosa té tants matisos que voldria fer almenys tres tornades, per a estrofes: una per a homes, una per a noies i una per a hois. Però no en refuigaire, per que la cosa ha restat aturada i..... no marxa. Tinc por de repetir-me: voldria trobar un bon melos, lluminós i ardent, i simple, i encantat per l'entusiasme piados i..... jo sóc i em trobo mesquí i pobre. Però ja m'acansalaré amb qualque val cosa que vingui, i si no serveix, senyal que ho sóc digne d'èpica. Almenys servei de Déu. Demani a l'Ànno de tota gràcia una



almoïna per aquest pobre vassall." Y més endavant afegia:  
"Ai, oh men, al menys que l'Alta Bondat no els deixi per a  
sentir el foig de la llança divina i poder ja-la sentir al pïdium  
i encomanar-la al món enfangat en la tragèdia present. El  
consol de la gràcia divina, lluminosa de Bellesa, que és cant,  
que és poesia, referció per a l'ànima ací en la terra."

En enviar les lletres del himne del qual parlern al P.  
Jaume, l'autor d'elles li diu en lletra datada en Novembre del mateix  
any: "Adjunt van les lletres per a el seu himne" <sup>Crist + regne</sup> "glòria a Crist  
rei"! Molt desitjo que arribaria V. i als cantaires (es referia  
el mestre a un petit grup de cantaires que en aquell temps s'hi  
plaïaven ~~cantant~~ <sup>cantant</sup> les seves bones cançons).

Els seus versos - seguien - són justíssims, plens de fermor  
de fe i pensament. Jo valdria que les meves tonades inter-  
pretesin la virtut de la seva lletra. Així ho diria V. i els  
cantaires. Venia que he musicat quatre estrofes: dos per a  
homes de caràcter declamatori i viril, i dos per a veus blan-  
ques, dobles i nois, de caràcter ingenu i senzill. Així és tota  
la família cristiana que clama la reialsa de Crist Nostre Senyor.  
Que ell els prodanci tanta pretensió. Tabaria que el text  
de les estrofes no segueix sempre l'ordre de l'original. Es



que he triat les que m'han semblat més adequades al caràcter <sup>27</sup>  
volgut de les tonades. Ara, Déu hi faci més que nosaltres, que  
tot sigui per la seva glòria i salvació nostra i del pròxim.

El mestre indica que les estrofes de hois i hoies, poden ésser  
cantades indistintament per uns o altres. Nosaltres, a man-  
ca dels primers cantarem les dues amb el cor de hoies.

Escolten, ara, els matins de la poesia, que llegiré  
fragmentàriament, i que precediran a l'audició musical del  
càntic, afirmació de fe incommovible que tant belles contrastos,  
(adés de gran vigoria, adés de una tan íntima tendresa) ofereix.

A Maria, Verge Patent. - En una lletra datada del 30 d'Octubre  
de l'any 37, l'autor de la unitica deia al de la poesia: "dels  
versos enviats m'ha agradat, sobretot, "A Maria, Verge Patent". Diré  
que el va fer fa temps, doncs sembla fet per aquest temps  
que ara patim. És aquest que penso posar en pulxa si l'Amo  
en fa la gràcia d'una mica de salt musical". I seguidam-  
ent establia les normes, ja comentades més amunt, a les  
quals es tenia de subsistir la tonada per a encarnar-se en la



poesia, per tal que anellés en l'esperit del nostre poble.

(28)

Y en 30 de Novembre del mateix any, no havent encara compost el Càntic del qual parlem, escribia: "Ara preguia la Verge Maria, em faci la gràcia d'una tonada per a la "Verge Patent". Perquè per mi sol no puc fer-hi res. Ja ha vist si he estat dies encallat abans de sortir aquestes humils moniquetes d'ara." .... Per fi el 23 de Desembre li manifestava: "Aquí van les volpes de "A Maria. Verge Patent". Tant de bo que dragi encertat la força del text i les intencions del poeta. Havia fet tres tonades per. estrofes, però em sembla que havent-hi. no més, tres cobles, aquestes van viure amb una sola melodia. A més, que les altres dues melodies eren més de Virgo Clemens que de Virgo Patens. Que déu hi faci més que nosaltres!" Finalment, en 16 de gener del 38, a instància del P. Jauria, ~~li enviava al mateix~~ les referides melodies. Totes tres les oïren d'aquí a uns moments. La última confiada a les veus dels nois (a manca d'aquests avui la cantaran les senyoretes) produeix una emoció especial. Si té en ella hom demana a la Verge força per la lluita de l'esperit, i hi endevina també la idea del unitat de demanar protecció en la "guerra dura" que



29

hom

en aquells temps ~~es~~ <sup>hom</sup> infria. A notar també, l'amplada i devota serenar de la tornada.

Com a preparació a l'audició del càntic, escolten els versos que serviren per a la inspiració del mestre.

---

Salut de penediment. Després d'haver compost el càntic que acaben d'an, el mestre es proposa musicar el "Salut de penediment" i amb aquella seva humilitat característica diu al seu amic el 23 de desembre de l'any 32: "La nova lletra enviada està molt rebé; té verament un to just de penitència; em fa respecte i ho he si en sortiré; perquè jo tinc les malles novellades, però ho provarem. Els homes ho han res si de Dalt us ve l'ajut." El mateix <sup>mestre</sup> ja va glossar aquest pensament en temps llunyans, en <sup>una magnífica</sup> ~~inimitable~~ epístola dirigida a un seu dilecte deixeble, Joan Gibernat Camins, en inimitable de la qual extraiem els següents elevadíssims paràgrafs: "Els artistes som com uns sacerdots del bon Déu. No tinguin la força sobrenatural d'enfendar en vortres mans el pa de vida com el ministre de l'altísim; ho do



30

nem la gràcia sacramental; però la volem, preparem el  
camí a la llum divina; ablanem cors i afinem les ànimes,  
encenem lluminàries i espantem la fosca i fem baixar el han-  
sirre en la casa de la gent empobrida. Anim de fruitat  
la nostra! Amb quina cordialitat havem de donar gràcies  
a Deu d'aquest do tan poc merescut. Perquè és un gràcia  
d'Ell aquesta sensibilitat que posem, aquesta cosa in-  
til que no té nom, que és raig d'aquella Bellesa, flama  
immortal que encén la vida: la fa vibrant, resplandent.  
Nosaltres havem de treballar, treballar el que en diem tèc-  
nica, amb tot el xing i amb tota la voluntat i després...  
esperar, ajupir-se, donar-se a la voluntat divina, i després  
~~esperar~~ que vingui la gràcia, el do, la llengua de foc  
que penetra en la pintura del cos amb l'ànima (com  
d'un Sant Pau) i llavors ja no som nosaltres, matixos, ja  
estem posseïts, vibrem, cantem i lliguem cors; fem unitat  
fixos d'ànimes en una, velem una armonia; juntem l'ànima  
a la Bellesa increada. Oh, felixos aquests moments, més  
ai de nosaltres si d'això, d'aquest llamp que ens en-  
perbeim, si ho sabem apair el do celest, si sabem que és



sa nostra. Llavors es torna la gràcia, i ens podem <sup>31</sup> veure  
amb tota la nostra pobresa miserable, en unig del fang  
de la pròpia vida."

El "Salon de Penediment" no s'envia al poeta fins  
el 8 de Febrer de 1938, a excepció de la seva tercera estrofa  
que ho és el 24 del mateix mes. Don el nostre preu hi ha  
fet tres tancades per les estrofes corresponents a la "Compen-  
ció del Pecador" "Venda de Jesús" i "La Confiança del Pecador",  
que aquesta manera es deu cantar amb molta afecte i que desitja  
haver interpretat el fort lentit de la poesia. La tercera  
és plena de l'impietut de l'ànima pecadora que clama  
la misericòrdia divina. Dirien que és ~~com~~ una melodia  
trencada pel sanglot del pecador. La primera estrofa  
(Compençió del Pecador) és un recitatiu de fort caràcter, amb  
troballs armònics de gran interès en l'acompanyament.  
La segona (Venda de Jesús) està plena d'innocència evangèlica, i en  
la tercera (Confiança del pecador), hom sent l'intima unió del  
pecador regenerat amb el Creador.

Després d'oïr els fragments musicals de la poesia, es calten-ne



A la Mare de Déu de la Divina Providència. Aquest càntic ara destinat a les Germanes Hospitalàries de rendició a Horta i famuliat al P. J. J. per tal que el trametís a llurs destinataris el dia 13 de Mars de 1938.olia el mestre, en la lletra datada <sup>en</sup> aquest dia, que desitjava que les santes dones s'estiguessin contentes, i afegia: "Encara que hi haurà quatre pàgines de lúps, les melodies ho haurà tot dues. Per a les quartetes (es de notar que la forma mètrica de la poesia es la de sonet) hi ha una sola tonada amb una variant en la cadència final: una d'enllaç i l'altra terminativa. Pels dos tercets hi ha una sola tonada que pren els dos i com que aquesta melodia està en modalitat diferent que la de les quartetes, he tingut necessitat de repetir la primera d'elles per ras de la unitat modal sent com una espècie de tornada. Hauré així desfet la forma de sonet? No havia unitat mai cap sonet i en ha vingut de nou. No hi he restat mal content. però, hauré encertat el gust de les bones munges? Déu ho faci. Sigui com sigui que es recordin de mi i de la meua família en les



33  
ves oracions, que són moneda de lli". Aquest càntic <sup>espi-</sup>  
sit, d'una tendresa femenina filial, tan acurada, encara  
les veses destinatàries en el nom de les quals la Rdc. Mare  
Acadessa l'aprà ben localment. "Com a praxos lucasams,  
deia el mestre, les veses oracions que en les actuals circumstan-  
cies tant necessitem jo i els meus." És l'expressió i en clau  
a primers de maig de l'any 38, primers dies en els quals  
jo vaig ésser reparat de la breva família per la mobilita-  
ció militar. Salonsa reparació que influi, no hi ha pas cap  
dubte, en la unió del men ja destinat.

Però, escolten el càntic encisador, digue parió  
de la "Prefàcia a la Verge del Remen" del mateix au-  
tor, com digue' un dia el nostre benavolent mestre Pujol, <sup>(a. l.)</sup> que  
cantarà amb tot l'amor les <sup>senyoretes de l'Orfèu Vespertí</sup> [menes gentils i laboradores]  
Però avants <sup>en</sup> la poesia inspiradora del mateix.

A Maria. Verge Clement. — En la lletra ja citada del 13 de  
Maig <sup>juny</sup> amb la qual eren enviades les fulles del Càntic que acaben d'air, el



nostre feia la següent auto-crítica dels cants de la sèrie que ens ocupa, com-  
 postos fins aquella data: "Aquests dies, <sup>expressiva</sup> ~~alegra~~ he volgut llegir un darrer a l'ab-  
 te el cinc càntries musicals i hi he trobat un defecte (segurament que n'hi  
 ha més d'un). He trobat una repetició abusiva d'una matèria cadença,  
 Cadença popular que es ven si m'ha encastat al cervell. És molt es-  
 pressiva i característica del folklore; la trobaré en la melodia dels  
 Cercets de la Província. Anar hi es troba en tots els càntries, en una  
 o altra forma. Això em fa pensar que potser fora convenient d'hi  
 reposar el men mínim! Arvenen si canvia de ruta. Perquè el po-  
 llastre és bo, però sempre pollastre embafa. Fixis-hi i si té algun  
 amic musicista també que s'hi fixi, i que em clavi la catalleia per  
 sobre sense compliments. De tates maneres, ara afafaré la "Vege  
 Clement" i procuraré esmenar-me, no semblis que tot això que  
 he dit és una excusa per a fer el dropo. He demanat a Dalt <sup>llum</sup>  
 per a V, però creïa que qui ho necessita de debò és aquest pobre mu-  
 siquet."

Aquesta petita abra nostra, que hem acabat d'esmentar, és una de les  
 més meravelloses de la col·lecció que estem comentant. Hem de saber que  
 admiran-hi més: si la seva tan expressiva melodia, la justesa i originalitat  
 del seu ambient armònic, o la perfecció de la seva forma. Ja en t'he



l'equinida poesia, l'autor es proposa, tot seguit, musicar-la<sup>71</sup>  
desent aquesta taxa una de les més laborioses de tota la col·lecció.  
El 30 de gener de l'any 1938 el nostre pare i mestre diu al poeta: "La  
seva Verge Clement està molt rebé. V. va sempre ambient i copio-  
sament. El pobre músic no dona l'abast... i no el pot aconse-  
guir - - - que hi farem! No m'ho deus merceder!" Y el 24  
de Febrer, ja es proposava musicar-la: "Ara anirem a dir-  
per la Verge Clement. Que ella, la dolça m'inspiri!" Y amb tot,  
el 10 de Maig no tenia escrita definitivament la seva obra segons  
~~No oblidu el seu~~ ell anà a fer manifestava: "No oblidu el seu  
càntic a la Verge Clement". Recerco tant de la seva clemència  
que no trobo tanades prou dignes per a obtenir la seva gràcia.  
El sentiment estètic és molt especial: val estat d'ànim xer-  
tranquil, mogut per l'envocí, però no forbat ni massa do-  
lors (quina magnífica concepció del sentit de la música d'af-  
ta pietat). Ja li he anat de tanades - segueix - però per ara cap  
m'acaba de començar. Prefereix, bon amic a la Verge, per a que  
pobret i mesquinet músic. Encara el nostre tardà alguns  
dies en donar per l'lest el seu inesfable càntic. "La Verge  
Clement" està parada - dia el 15 de Maig - dia i tardarà a con-



multar-la, a veure que surdint a vegades la necessitat 36  
opfa. V. vafi fent i enviant que la perfidia mata la  
canta ----- (i la mandra)  
cara

Finalment el 30 de Maig del 38, van enviar les sol-  
fes al <sup>P. Garcia</sup> ~~canon~~ autor: "Ja es hora oï? deia el Mestre. Adoncs  
van les solfes per a la Hra "Verge Clement". Ha costat una  
mita. Senfasi que sigui digna de la leua lletra inspiradora.  
Es versos de V. d'unes coses, que hi ha molts poemes que es ciden  
no més dels vers, de les rimes, de la rima, de que aquell soni,  
però fan versos berts. Es de V. portuànima!"

Yara, dintre aquest dolç ambient d'intimitat no en  
se estar de fer una confesió: En la festació d'aquesta "Ver-  
ge Clement" jo hi tinc una part: ella va ésser definitivament re-  
solta durant el primer mes de la nova dolorosa separació de  
la llar tan estimada, a causa de la mobilització militar.  
En ella, sense cap dubte, hi hnto la concreció més íntima i cordial  
de l'amor patern. L'amorosa: pura melodia omipre a consolar-me  
lluny de la casa paterna, per boca d'una ben femmina molt bal-  
zada i ho fusi mai més de mi. Per això l'estimo tant!



En la mateixa lletra junt amb la qual aquest càntic era enviat a l'autor de la poesia, el mestre l'escriu a aquest: "Li agraeixo molt les seues oracions, sobretot les dedicades al meu fill. Si se m'acordix algun nou assumpte per a càntic ja li escric, però de moment les preocupacions de l'hora em tenen paralitzada la imaginació." Com tot això confirma la meua asserecció!

De l'època de gestació d'aquesta "Vega Clement" és també una de les lletres més admirables de les dedicades al pleiat mestre Salvador, la que havem llegit abans íntegrament: document magnífic per a conèixer l'estat d'espirit del nostre artista en compondre-la i per ve' una vegada més a reforçar la meua afirmació.

Esalten ara uns fragments de la delicada poesia inspiradora per a comprendre millor la seva audició musical.



a Jenís Amor. La tornada i primera estrofa d'aquesta composició foren acabades el 22 de juny de l'any 38. La segona no foren enllestida definitivament fins el 16 d'Octubre del mateix <sup>any</sup>. El mestre volia trobar una altra tornada que seguís més perfectament la idea i els accents d'algunes de les estrofes poètiques. El P. Jarcia, retocava sovint els seus versos. El músic també hi donava la seva. El dia 13 de juliol <sup>ajunt</sup> manifestava: "2ª estrofa complementària no ha sortit. voldria que fos ben perosa del Cor de Jenís com és la última estrofa dels seus versos. Ajuda'm amb les seves oracions! En front al text d'aquesta última estrofa, em decanto més a la primera versió que a la última que m'ha enviat, d'aquesta no més em convindrà l'últim vers. Així i v. em dona llibertat per fer anar en donia els seus versos. Tots els altres canvis que ha fet en les altres estrofes els trobo molt justos per a la meua pobre música!"

Com he dit abans, el 16 d'Octubre la versió musical de la 2ª posada fou enviada al P. Jarcia: "ad just li envio l'escri



via, el mestre) uns versos: aquella 2<sup>a</sup> passada per a "Je- 39  
sus Amor" que a r. l'iva agraçar (els dos autors havien entre  
vistut algun dia) i jo estava indecis de posar-li per estar  
en la matèria tonalitat de la 1<sup>a</sup> Pasada i Tornada. Posant-la  
en net i acabant l'acompanyament ha acabat fambó' per  
agraçar-me, i alabat diu de'n, quin ho li agraça que la deixi!!

Com hem vist, el mestre es proposava que la seva mû-  
sica fos ben fervorosa i devota del Cor de Jesús. Així <sup>for</sup>en-  
tament. Ella expressa una vegada més la fe profunda, l'in-  
finit i misèria del seu autor.

Després seguit uns fragments poètics de l'àbeto, i  
l'audició musical d'afueta, després de la qual cosa clouarem  
per finalitzar <sup>la</sup> primera part d'aquest acte.

( *Després* )







referida estrofa com final del cantí: "Demano m'es <sup>41</sup> que  
un pobre (continuava) V. prou treballa i hi envia versos però jo  
passo un aixut terrible. Prepu a dir per mi!". El P. faria  
remetè' al 25 d'agost al co-autor sen. la lletra completa  
del cantí que acaba amb l'estrofa de la qual acabem de  
parlar. No obstant, el mestre demanava encara una estrofa  
per a la "Catalunya tena noble" i altra per a la "dulça llèn-  
gua catalana". "Però mai acabariem (deia), el versos de V.  
abarquen tots els caires dels assumptes i la melodia que  
llifa amb l'un no llifa amb l'altre. Y aquí està el can-  
flecte difícil de resoldre: Trobar una melodia terrena, no pas  
morta, que encaixi amb tots els caires sentimentals és molt  
difícil. Però així hauria d'ésser, perquè una vera canço'  
pel poble, sigui religiosa, sigui profana, ho m'es hauria de  
tenir una sola melodia per les posades, a més de la de la  
tomada. Així el poble la recorda amb tanta facilitat, així és  
la vera canço' popular."

Des estrofes de les quals havem parlat, amb <sup>dues de</sup> les additions de-  
manades, foren afeegides pel mistic amb posterioritat al 18 de  
Setembre, segons es desprèn de la correspondència en postre pade.



42

així el càntic complet es componrà de torrada i quatre  
melodies per a les prosades. Tot ell es d'una forma i luei-  
gica viforia. Recitaran avants de l'audici, ~~les estrofs~~  
~~la torrada musical~~, les estrofs i torrada que servirà  
al mestre per a la seva inspiració.

[Càntic] a Sta Teresa de l'Infant Jesús (Cansó de l'amor  
humil). En una sola de les lletres que posem enviades  
al P. Jauria (la datada en 7 d'agost de 1938) el mestre parla d'aquest  
càntic. Y entre altres coses en diu q' el segueix: "Adjunt va  
el càntic de Sta Teresa de l'Infant Jesús. Aquesta santeda tan  
extraordinària es la miraclosa moderna, enviada per  
Deu per medicina de l'infeliç món modern. Llegint els seus  
versos i repassant el llibre de la santa "Història d'una  
ànima" he estat portat a fer una cantada. El cas es que  
en comptes de portar-me un himne com qualifica V. la poesia,  
m'ha portat una cansó. Potser m'ha influït el caràcter humil,  
senzill i infantil de la santa. En fi V. (amb la seva germana)  
repassin) la Fancada, i vegeu) i Judicis) si tot plegat resul-



43  
ta més canço que himne. No fatigas d'allò que he posat  
com a sub-títol "Canço de l'amor humil" V. És amor de títol, sub-  
títol i d'ell és del text. Jo ho veig bé amb de les volpes".

Es aquest un dels càntrics més expressius de la col-  
lecció, tot ell saturat de puresa humilitat, tal com ~~era~~  
era desig del seu autor. ~~Nota~~ També el seu ritme ondulant i  
la forta subònia de la trama armònica: la nota de calor, completament  
inesperada que li presta l'acord cromàtic de tetràcena del tener compàs  
de la tornada ~~ser~~ n'és una mostra ben fefaent.

Escalten la ben instable poesia, i després com és d'evocadora la  
música que la interpreta, que seria cantada en la seva tonalitat ori-  
ginal, malgrat que el mestre autoritzés més tard el seu trans-  
port per a ésser comodament cantada per tothom, encara que re-  
conegué perdria així quelcom de la seva expressió primera.

---

Mare de Déu del Roser. Aquest càntri exalta una sentor po-  
pular que enamora, tal com reclama la seva esquinada poesia. La  
música es compon de tornada i una sola estrofa aplicable a les tres



(94)

poètiques, que simbòlicament fan al·ludir als Misteris de joies,  
dolor i glòria del Rosari. La primera estava composta el  
16 d'agost del 38, i la segona el 25 del mateix mes, diada de  
St Lluís, Rei de França, patró del músic. Hens aï' com l'ex-  
pressava el mestre al seu amic en la resposta dada: "Doni-  
li adpunto "A la Mare de Déu del Roser" el bell i fresc cantu de  
V. Li ha sortit d'un estil ben popular, com és la seva poesia. La  
devoció a la Mare de Déu del Roser és potser la més popular del  
nostre poble. Per això és encertadíssim el cantu de V. Vegi si les  
noves balbes corresponen a la seva inspiració."

Vegen-ho també vosaltres així en air les dues. Cantar-les tam-  
bé aquesta obra en la seva tonalitat original, exactament per  
les raons exposades fa pocs instants.

(seuen lloc)

Joies a Sta. Teresa de l'Infant Jesús - Són aquests d'una simplicitat  
i espleit infantil <sup>encisadors</sup> ~~admirables~~. Talment una exquisida joia com  
pertoca al caràcter de la santa. Són aquests d'una simplicitat i espleit



Joys a Santa Teresa de l'Infant Jesús. Són aplecs d'una espontània simplicitat i esperit infantil encisador. Talment una exquisida joïnia, com pertoca al caràcter de la santa. Fator ben aforta data, el mestre escrivia al P. Jancià: "Adjunt va la unió com al joys populars n'hi ha una tonada per a les estrofes. És més còmode oi? pel unió. Però si v. desitja alguna altra tonada sense compliments m'ho dir i mirarem d'esta melodia s'assembla tant a molts de les seves germanes que tinc verament por de fer-me pesat. Si és així dignem-ho tenir es renova una mica".

La tonada per a la segona estrofa, feta a instància del poeta, fou llestada el 16 d'Octubre.

Vegem quan bella i graciosament el unió sabé interpretar l'esperit de la fina poesia de la qual anem a recitar els fragments que cantarem.



A Maria, Verge fidel. El mestre es proposà murriar el càntic que oïren dintre de poc a ultims de Maig del 38. Se passaren al davant els càntics, ja escoltats per vosaltres, "Altoat p'p'ri deï" "A Santa Teresa de l'Infant Jesús", "Mare de deï del Roser" i "Joies a Santa Verenta". Així ens ho manifesta el matèix autor de la unió en l'epistolari que estem comentant, en dir, el 22 de Juny del 38 al R. Garcia: "Vagi fent versos als tants. Molt seria que jo sapigués donar l'abast. Ara encara tinc en "Verge fidel", però V. envii". I continua en data del 13 de juliol: "A Maria Verge fidel encara està intacta; els renegats m'han destituit". Sen primer d'afort com demanant la gràcia de l'ús piratí a Maria diu: "O la Verge fidel? Mareta meva, feu-me un somris vostre del cel i min! Molt seria llavors que no murti un rajolí de melodia". Fins el dia 16 d'Octubre el mestre no té murriat el seu càntic. Escolten ço que ell modestament en diu: "Es adjunto murriat el càntic "A Maria Verge fidel". És molt senzill, i té un caràcter un poc gregorià. És molt poc original, però així ha anat, així l'he deixat. Em sembla que té un caràcter de serenitat i humilitat que encaixa amb la sublim entonació de la Verge. Però, és clar, que jo apenas hi tinc res perquè



recorda del tot altres melodies que jo ho hi tinc cap part, <sup>(42)</sup> ni  
gota" I després afegeix: "Tanto que els músics haurien  
d'ensenyar al públic la nostra música (sobretot els que venen  
viu pel poble) d'una manera anònima: "afusquin això",  
miren si encaixa, si ho llancen ho: ¿qui ho ha fet? Un qual-  
seval. Els pintors antics no firmaven pas els seus quadres.  
I els que valen la pena penen que els coneix l'Amo"

(El poeta ha deixat incomplet [fins al present] aquest can-  
-ti). El músic <sup>de sempre cantant</sup> en els seus últims temps modifirà prelcant  
l'amonització i hi escriu una petita introducció, com feu tam-  
bé en algun altre dels cançons. No obstant encara ho es donava  
per satisfet, ja que en el començament de l'antògraf, hi  
havia la nota següent: "A revisar l'amonització final". <sup>Amb</sup> ~~Nota~~  
~~tant~~ <sup>cançons</sup> així, tot ell és d'una factura perfecta: Melodia i armo-  
nia formen un tot que sembla que volí amb gràcia i original.

Com preparació a l'audició cantada, es culen els fragments  
hactes que ~~composen~~ formen part de ~~la matèria~~ d'ella.



La Tùnica (Canço' de la Mare de Déu). Potser és aquesta la canço' més admirable de tota la col·lecció. Gombtablement la més emocionant i també la més pura i simple. Treuant aquesta vegada el costum establert en aquesta audició, preferim llegir ara, la seva tan ben sentida poesia, d'un tan acusat sabor verolaguerà:

(Declama de la poesia)

El dia 29 de Novembre de 1938 manifesta el mestre el desig de unificar aquesta bellíssima poesia en lletres d'impresió al P. Garcia: "Passo, (din) una temporada d'una sequedat terrible, he això no li envio cap solfa nova, ni per a la fortuna: prou ciosa "Tùnica". Prepara la Verge que em faci la gràcia d'una gota de mel digne dels seus versos". I en 22 de Desembre del mateix any envia i dedica la canço' a la seva volfuda deineble, Sta. Mamberrat salvado, tot acompanyant l'òbreta ~~gavassa~~ de les sepients paraules que evapulen el·lances d'aquell temps de Nadal en fuena: "Benvolguda Mamberrat. adjunt va una còpia de la última canço' que he fet. Es



49

humil i flujilla; una espècie de Madalena trista, tal  
com pertoca al temps present. He pensat que t'agradaria  
cantar-la tot fent de pajarita, enviant l'aviram i els  
corillets. Recorde a tots; que deïu us donguis un bon Nadal  
en pràcia abundosa."

Aquesta canço fou la última que el mestre va ensenyar  
a la seva deixeble, qui avui encara en conserva, gelosament,  
tots els detalls de la interpretació. D'autor de la música  
manifestava que la melodia li havia "saudat per dins",  
molts dies i que "no l'havia deixat pensar en emprendre  
cap altre cançó. "Però això no és estrany (olia) perquè  
els pares estimem els fills per esquenats que sien."

En altra epistola afeïa: "Avui l'he fet cantar per l'gra-  
bel amb tota la lletra tan formosa ~~del~~ i ha resultat bonica;  
i la poesia tan ben sentida fa penetrar la tonada ben endins  
i tot plegat a mi m'arriba a commover. Alabat sigui <sup>seu</sup> deïu!  
Pareu-hi esment, amics. Es la primera vegada que el mestre  
m'ha manifestat amb aquella habitual benjillera, que com  
obra seva l'ha arribat a commover, afeïnt-hi <sup>per</sup> humilment



(38)

que és per la virtut de la poesia que fa penetrar la tonada ben endins.

No he dit ja ja poc: Indubtablement és aquesta la cançó més emocionant, la més pura i simple de la col·lecció. És que en ella s'hi troben amalgamades la puríssima del dolor i la joia pura i eterna del Nadal; aquesta representada per la tonalitat lluminosa de la major, no priva la manifestació de la dolor serena i confiada que respira tota aquesta veritable joietat, que ho té en la seva vestimenta cap artífici armònic, i la melodia de la qual (a voltes afermada al ritme de la cançó popular sense mai recordar-ne la tonada) vola arreu, arreu i és comuna a tots com conmovia al seu autor en els dies en que fou composta, i els recorda una vegada més que l'essència de l'obra d'art no està ni estarà mai en el procediment, sinó en l'esperit. L'esperit, que és el que la definitiva dona a aquesta una valor perenne.

Esculten doncs "La Tíbia" amb la mateixa devoció amb



51

les sempre de l'obra repetida  
que la interpretaran [la Sta. Salvadora i aquestes dues noies]  
enamorades de l'obra del mestre que tan de joig puríssim les  
proporcionen aquesta nit

Pregària a la Mare de Déu del Carme . - Aquest càntic fou  
escrit en el mes de febrer de 1939, quan ja havia finit a casa nos-  
tra el flagell de la guerra. El propòsit d'escrivir el, però, el tenia el  
mestre des de mitjans de Desembre de l'any anterior, segons es des-  
preu de la correspondència que estem comentant. Molt poca cosa  
ens en diu en ella el seu autor. Heus ací les seues paraules: <sup>plena de sentit i de</sup> "Adjunt  
van les notes de la "Pregària a la Mare de Déu del Carme". Que la Verge  
pergueri la bona voluntat que no se n'hi ha gran cosa més!"

Es aquesta "Pregària" fresca i ranitosa com una cançó  
del poble: raja, tota ella amb una gran naturalitat exempta  
de tota retòrica i encarcarament. No podria ésser althament, car  
la devoció a la Mare de Déu del Carme estava de molt temps  
arrelada en el cor fervorós del mestre.

Heus ací la bella poesia inspiradora:  
(d'una manera)



52

Gara, sin aquesta mateixa poesia exaltada per la unió  
del nostre artista.

---

Bon Jesús Eucaristia - Havem arribat ja a la última cançó  
espiritual que escrigué el nostre mestre, amb lletra del P. Gu-  
cia: la única de caràcter eucarístic que pertany a aquesta col·lec-  
ció. Fou escrita el mes d'agost de 1940, i semblantment a 80  
que fa referència al cant que alabem d'altar, l'autor de  
la música en diu aquestes profues paraules al seu bon amic:  
"Aquí va la tonada dels seus versos, tan escaients: de "Bon  
Jesús Eucaristia" ja era hora, oi? Al menys aquestes volpes siguin  
aprofitables"

Tota aquesta música expressa el vii anel de la unió de l'à-  
nima amb Jesús Eucaristia. Ja ho havia dit el mestre a una bona  
fidel seguidora: "Li aquest cant i la prada canta'l a Nostre Senyor quan  
vafis a combregar". Melodia d'una gran noblesa i sinceritat que  
algun lleuger cromatisme armònic fa encara més expressiva.



digna germana de la d'aquelles "dances al fantàssim" de ☺  
la primera col·lecció de "Cants espirituals" del mateix autor,  
encara que ben diferent de concepció, obra aquesta que feu  
exclamar a l'eminent compositor, <sup>hijalet</sup> capdavanter del Cant Popu-  
lar Religios a Catalunya, l'emporat Mr. Lluís Rosmer: "¿Que  
no ho sat, Mtre Millet, que jo donaria tota la meua música  
a canvi d'haver sent aquestes belles dances?" El gran  
admirador del nostre cant gustaria ara també d'aquesta es-  
piritual delícia?

Oïnte la devota i inspirada poesia

(lectura de la poesia)

d'inabilduble autor d'aquest canó la música d'aquest cantic  
escriuia pocs mesos avants de morir aquesta intima con-  
fidència a aquella seva fidel Refridora que mara acaben d'es-  
mentar: "a vegades, davant del Santíssim die al bon Déu: "  
Bon Jesús, aquí em teniu i complir-me de la vostra misericòrdia,  
que sóc un fros de justa peça".



54

Amb aquest matèria esperit d'humilitat i fervor exalten  
ara aquesta obra, una de les daneres inspiracions del  
meu en aquesta vida terrenal.

---

Salve Maria. Amb el cant que acaben d'oir resta doncs  
la sèrie de cançons espirituals sobre les palmes del P. Jaume Jané.  
Però, ens ha semblat que la inclusió del Cantic Salve Maria com-  
port en Abril de 1938 sobre un magnífic sonet del llibre Joan  
Llorenç, no tancarà la unitat d'aquesta sèrie que està  
punt de finir. Es tracta, estimats amics de l'home final  
per a una Novena a la Verge de Montserrat escrita ~~totalment~~ total-  
ment en sonets en els mesos d'Abril i Maig de 1938 a la par-  
ta memòria de l'hm. Dr. Torasi Bages, pel poeta esmentat i  
que mereix la més afectuosa aprovació del Vicari general  
de la diòcesi de Barcelona en aquells temps calamitosos.  
I ella formen part un Introit i les Prefàcies (correspondents



respectivament a cada un dels dies de la Novena) "Pels màrtirs  
nostres", "Pels nostres fills", "Pels infants", "Per la casa i  
la família nostres", "Per la santa Espiritualitat", "Per la nos-  
tra Pàtria", "Pels enemics i pels blasfems", "Pel nostre  
sant Bisbe" (demorant a la Verge la seva floriscència) i "Per  
la Pau", després de les quals veí l'antífona, l'Oració  
i l'Himne per a tots els dies de la Novena. Aquest és el  
que a instàncies de l'autor de la polca musical el Mestre  
amb melodia d'una gran volada, que l'arxampla cada  
vegada més valoritzant la serena ascensió de la polca.  
Esculpen ara aquesta:

(lectura de la premsa) (espereu un moment)

[Dara, abans de la interpretació d'aquest cant, imbuït dels  
nostres més purs amors, permeten-me que amb tot l'agraïment  
de que sóc capaç doni les gràcies més cordials a la mestressa  
d'aquesta casa la senyora Antònia Janer i Soler, per l'acollida  
tan afectuosa que ha fet a l'obra del Mestre. També als



intèrprets d'aquestes cançons, la notabilíssima soprano Sta. Montse-  
rrat Salvadó i als altres distingits solistes Sr. Francesc Tona i Josep  
López, als meus estimats companys que han format aquest  
~~hor~~ petit cor d'homes i d'una manera especialíssima  
al cor de ~~veint~~ elements del cor de veintets  
de N'ha Dona de l'Esperança que amb tant d'encert i efica-  
~~cia~~ dirigeix la Sta. Carme Tres. Tots hem cantat les cançons  
del meu estimat pare des del primer dia de la seva prepara-  
ció amb un amor i una eficàcia tan grans que avui els  
ha emocionat daltament a tots. Vos altres que directament  
heu vingut a sentir les últimes inspiracions del mestre estimat  
i venerat rebreu també la <sup>meua</sup> més expressiva recomanació a.

Seu de Miquel

7 Desembre 1894



seu  
7 gener

Els últims Cants espirituals del Mtre. Millet

Bons amics: El dia 7 de Desembre de l'any <sup>passat</sup> que ja poc ha finit  
ens reuníem tots els qui més íntim contacte teníem amb el Mtre  
Millet per a veure-li va fer tres anys que s'extingí la vida  
d'un dels homes més exemplars de la nostra terra: creient, patriota  
artista, pare amantíssim de tots. I en aquell mateix dia  
ens reuníem <sup>apropaven</sup> tots els qui més íntimament <sup>amb</sup> contacte teníem amb el  
Mestre, tots els qui en sentíem una emporansa més viva,  
en comunió íntima i afectes, per a posar-nos en contacte  
amb el seu esperit, a través dels seus últims Cants, respondent  
a l'invitació cordial d'una ànima ~~esalada~~ noble intensament  
enamorada de l'obra del nostre home Mestre.

Poc després el nostre Joan Blauqueres, un dels homes que  
sempre li han estat fidels, tan en la glòria com en l'adversitat,  
l'extrematista Mtre. Blauqueres, suggerí l'idea de la repetició  
d'aquella mateixa audició, en ~~aportar~~ casa el muntatge



[illegible]

que ha unides les cançons del meu poble al final  
Tots els en, donen un exemple de fidelitat a l'ideal en un d'aquest pre'vil  
i poca alta ~~no~~ <sup>un</sup> ambient <sup>un</sup> que les afege.

illuminis, in primis del mestre estimat i venerat rector famós  
la meua més expressiva reconeixença, ~~al qual~~ <sup>per la seva</sup> ~~estretor~~ <sup>parlaton</sup> d'illu-  
~~com a~~ <sup>asa</sup> d'aquesta vetlla. Acabem ara aquest acte tant



ador, deia: "Pobre Wehrle! anar a morir lluny de l'Or. 14  
-féo! El nostre Orfeo li ha tingut moltes d'ànimes bones que  
l'han estimat i ajudat a créixer, però tan desinteressades  
i abnegades com la fundadora de la Xecro' de noies, perquè  
ni ha tingut! Jo penso amic Salvat, com t'heure la nostra  
obra a tots els que l'hem creada, ens valdrà un poc  
de mirat davant del gran i suprem jutge!"

~~El banirissim i humil Mtu Salvat cantestava al seu  
amic Millet amb paraules plenes d'amor inflammat en  
epistola inoblidable la qual constituïa una intere i nuan-  
-llosa de tota la seva vida. <sup>no s'aplegan en els seus últims repriments.</sup> No puc transcriure en aquest mo-  
ment cap paragraf de la matèria per no tenir-la afegida  
dies en un poder, però recordo d'ella com si fos ara unes pa-  
raules volents d'afecte que en essència eren les següents: "Mal-  
tes vegades la meua germana en veure la cordialitat tan ihi-  
existent entre els nostres i gent de l'Orfeo em deia: Quan es veix a la  
tan afligimats en la l'efecte que son membre d'una matèria fa-  
miliar i que el nostre Millet és el pare de tots". Gel nostre Salvat  
afegia aquests mots al seu amic de l'ànima: "amic Millet, li haig  
de canviar que moltes vegades en les seves paraules a mi~~



particular

## Cants espirituals en general

Joigsa Sant Felip: "He fet aquesta adfunta tonada, molt poca cosa, però que el Sant i el penguem la bona voluntat. Li se m'acut una altra tonada d'estrofa pera afegir a aquesta, per a dir-li donar més varietat a la cosa ja li enviare".  
(3 agost 37)

Ajudo també una refona tonada per a les estrofes, així la forma resulta més variada, ara que els joigs populars no més tenen una sola tonada. Id. ja en diria lo que li dones més auct: com li diria al començament d'afegir li envi l'altra tonada per les estrofes. Però és més benicosa que l'altra; al menys me sap més viva. fins a les estrofes. La troballa és molt aixecada! Joavi! (9 agost 37)

Sense compliments dir-vi hi li agrada la nova tonada (23 agost 37).

La lletra dels joigs de St Felip és una volta com pendurada (3. oct 37) i com vocal pas canten cadascuna vegada les estrofes, la llargaria dels seus no és pas un defecte (3 oct 37)

Verge Patent " dels versos enviats m'ha agradat sobretot "a Maria Verge Patent" dir que el va fer fa temps, doncs sembla fet per aquest temps



(particular)

2

que are patim. Es aquest que penso posar en  
solfa si l'Amo em fa la gràcia d'una unica  
de solta musical. La hi penso etc (una a  
general lletn 28 octubre)

Quist Rei : Esperant poder enviar-li alguna  
solfa no volia encara escriure-li per tantament  
que vol no's pensés que l'oblidava faig aquests  
brotells primerament per a felicitar-lo pels seus  
versos que m'ha enviat "Quist Rei". Unolt  
rebé i unolt justos pel moment actual. Vol  
cada dia pujar amunt en perfecció i gràcia.  
Jo, en canvi, passo una vida tançada. Sen ésser la  
tonçada de la bellesa que dona una seguretat  
que esparvera. En rebre la lleta i l'humor  
prou no veig refer; veig deixar la talia  
de la "Verge potent" (que encara m'agrada) i  
veig fer una tonçada i estufa per la lleta i l'humor  
co; però la cosa té tant mateix que hi valdria  
fer al menys tres tonades per a estufes, una  
per a homes, una per a noies i una per a nois. Però  
no s'en refi' faire, per que la cosa ha estat de tri-  
rada i no manca. Tinc por de repetir-me  
valdria trobar un bon melo lluminós i tendent  
i simple, i encanant per l'entusiasme pràctic.  
i jo ve i en trobo mesquí i pobre. Però ja  
m'acansaré amb qualsevol cosa que vingi  
i si no serveix, senzal que ho sé ch'he  
d'aquest lluminós servei de d'alt. Demanin



(Banti'aula)  
a l'Amo de tota gràcia una alumna per<sup>(3)</sup>  
aquest pobre immigrant.

Quis endavant afigi l'Arxiduc, almenys  
que l'Àlta Bandat av. els deixi per a sentir el  
goig de la lloança divina i el poder fer-la  
sentir al pròxim i encaminar-la al bon  
enfangat en la trajectòria present. El consell  
de la gràcia divina, lluminosa de la Belle-  
za, que és cant, que és poesia, refeció per a  
l'ànima ací en la Terra! (17 Nov. 1932)

Adapunt van les selves per al sen home "feliç"  
a Crist Rei! Molt desitjo que li agradi a Id  
i als cantaires. Els seus versos són justíssims plens  
de fervor, de fe i pensament. Es voldria que  
les meves tonades s'acordessin i interfectessin  
la virtut de la seva lletra. Així ho donaria i  
els cantaires. Venia que he nunciat quatre es-  
trofes: dos per homes de caràcter declamatori i  
viril, i dos per a veus blanques, dones i nois, de  
caràcter melèms i suau. Així és tota la família  
cristiana que clama la reialesa de Crist, Nostre  
Senyor. Que ell els perdoni tanta pretensió.

Trabaria per el text de les estrofes, no le-  
guix sempre l'ordre de l'original. És que he  
triat les que m'han semblat més adequades al  
caràcter volgut de les tonades.

Ara, sen he facit més que hoaltres; que tot se faci



(particular)

(4)

per la seva glòria i salvació nostra i del  
pròxim.

de les estrofes de noies i nois poden ésser can-  
tades per uns o altres, les dues per a dones, si no  
hi ha nois, o pels nois si no hi ha dones. Però,  
ni pot ésser millor és guardar la destinació  
indicada, pel caràcter que té cada melodia.

Hi ha agraïment a l'N. D., digui-li que per-  
no molt en ell i que ell pluri en mi, i que  
estare' molt content que el sen chor trobi  
just amb els nous cançons. (30 Nov. 1932)

Verge Potent "Ara preguia a la Verge Maria una  
família gràcia d'una tonada per a la "Verge  
Potent"! Perquè per mi tot no puc fer-hi les  
ja ha vist si n'hi ha estat de dies "embogut"  
avants de trobar aquestes humils musiquetes d'a-  
ra. (30 Nov. 1932)"

Aquí van les volpes de "A Maria Verge potent" Tant  
de bo que hagi encertat la força del text i les inter-  
cions del poeta. Havia fet tres tonades per estrofes,  
però em sembla que no m'és havent-hi tres colles,  
va millor amb una sola melodia. Ara hi va  
hi sembla bé les hi encabirem. A més que les dues  
altres melodies eren més de Virgo o Clemens que  
de Virgo Potens. Que deus hi faci més que un altre  
- 23 des 1932 -



## Salut de Penediment

"La nova lletra enviada "El Salut de Penediment" està molt bé; té verament un to just de penitència; em fa respecte i ho se si en sortirà; perquè jo tinc les molles rovellades; però ho provarem. Els homs no homs, si de dalt no ve l'ajut. (23 Des. 32)

El fred m'ha baldat de cap i mans, i el pe-  
rit de bronquitis ha tret el cap altre vegada, la  
for amb el cansament. Va calefacció m'heu ent  
dina el fred amo de casa i d'ajut pobre m'heu  
ja vellat i m'heu baldat. Jo però estic content a  
venir que les meves humils tonades agradin al  
poeta, però em manca aquella calorita vital que  
és la llar, indispensable pel pobre buscador de  
belleza. Amb això el salut de penitència per ara  
es guida solament en la pràctica de la meua  
pacència. (1a vers) Si de val i els amics m'ajuden,  
ja tornaran les calories i a veure si p'ellavars  
bufaria aquest delit que al poeta no manca i al  
munt se li ha fet absent. (16 febr 1938)

Verse Patint. (Venir el companyament de la lletra  
a qui en refereix, que és a dalt). De tots manres, a mi  
he fet un esforç de voluntat i li he copiat les dues  
tonades per a les estrofes noves de la Nova Verse Patint.



Particular

Vegiu que li semblen. Les estrofes per N. afeïdes estan molt bé; alguna ben pesanta de sentit. Ara les tonades, no se'pas ben bé com hi van. <sup>"me"</sup> ~~Havem de pensar, bon amic, que per tant pels tennils, que vós podreu canviar massa de casos. Faltava d'un mes, veig paper venint a d. Allà hi ha ja alguna cançó, i m'encanegarem tonades ben fàcils. Volien dir que les trobarem.~~ 16 febr. 38.

La seva "Verge benedicta" està molt bé rebé. V. va reimpul amunt i copiosament. El pobre músic no dona l'abast i no el pot aconseguir... que hi farem! No m'ho dees mesèixer. 30 febr 38

Salut de Penediment

"adjunt li envio voltes del 'Salut de Penediment'. Crec que hi han d'anar tres tonades per les estrofes: La compunció del peccador, la benedíxio i l'última 'La confiança del peccador' que em sembla es el plan de la seva excel·lent composició. Hi manca encara la última tonada, que per ara no ha sortit. Deu dirà. L'estrofa 2<sup>a</sup> anterior s'ha de retocar, però li envio perquè vegi que no sóc drogo del tot. (18 febr 38)

Providència

"Amb molt de gust m'incari el cant de



particulars

(7)

N. S. de la Providència i el bon déu te llàstima  
d'aquest pobre munguet, vall dir si ell m'ha  
judat; que jo per mi tal crequi que sóc un  
mesquinet. (8 Febrer 38)

### Salut de Penediment

Aquí va la 3<sup>a</sup> estrofa pel Salut de Pen-  
ediment. Aquesta tonada serveix per les es-  
trofes que segueixen a les dues en les quals  
parla Jesús (2<sup>a</sup> tonada). Aquesta s'ha de can-  
tar amb molt efecte, tal com expressa la lle-  
tra. Desitjo haver interpretat el fort sentit de  
la seva passió. (24 Febrer 38)

### Verge Clement

"Ara canviem per la Verge Clement,  
que ella, la dolga m'inspiri. (24 Febrer 38)

### Divina Providència

adjunt van les pàgines del càntic de la Ver-  
ge de la Divina Providència! Desitjo que les  
santes dones n'estiguin contentes. Encara  
que hi haurà quatre pàgines de pàgines, les me-  
lodies no són tantes. Per a les quartets hi  
ha una sola tonada amb una variant en la



particular

8

Cadença final: una d'lullax i l'altra ter-  
minativa. Pels dos tercets hi ha una sola ton-  
da que pren els dos; i com que aquesta melo-  
dia està en modalitat diferent que la dels  
quartets, he tingut necessitat de repetir la  
primera quarteta, per rahó de la unitat modal,  
fent com una espècie de tornada. Hauré pintat,  
després la forma de sonet? No hauria missat  
mai cap sonet, i hi ha vingut de bon. No hi he  
restat mal content; però hauré encastat el  
gust de les bones muges? Deu ho faci. Fi-  
-gui com heu que es recordin de mi i de  
la meua família en les seues oracions, que  
es moneda de lli. (131 Març, 1938)

allò de retrocar la 2<sup>a</sup> tonada per estrofa  
(l'ardor) del Salim de penitència, ho he di-  
-rat coner; remirades, les tofes m'ha sem-  
-blat que no calia fer-hi adob. Ara, si arriba  
el moment de imprimir aquests cantos, llavors si  
que caldrà revisar la unió per si cal fer-hi  
algun canvi. Aquests (dies) he volgut releir, un da-  
-rrera l'altre, els cinc cantos sumats, i he trobat  
un defecte (segurament que hi ha més d'un). He  
trobat una repetició abusiva d'una mateixa  
cadença, cadença popular que es veu se hi ha  
encastat en el cervell; és molt expressiva  
i característica del folclore; la trobava en la



particular

9

melodia dels tercets de la Providència. Anar hi  
es troba en tots els cànecs, en una o altra forma.  
Això em fa pensar que potser fóra convenient  
deixar reposar el meu número! A veure si can-  
vià de "rumb". perquè el pollastre és bo, però  
sempre pollastre embafa. Fikis-hi amb la  
seua germana, i li té algun amic unió i també  
que s'hi firi, i ja s'hi clavi la catallera per  
sobre reus compliments. de tota manera, ara  
afasari la "Verge clement" vivament bomen-  
me, no dubtis que tot això que he dit és una  
excusa per a fer el drogo. He demanat a  
dalt llum per a V. però crequi que qui ho necessita  
de debò s'afegit sobre un subjecte. (Rubenda 13?)  
Mars 1938).

Verge clement. Regis final de l'antiga ci-  
-ta - (13 de març 1938).

Providència. M'ha alegrat molt que el meu  
cànec a la Verge de la Providència hagin  
aparat a les santes dones. Estic molt agraït  
a les lletres de recordament de la M. abad- i de  
l'organista, com agraïts encara més les seues  
oracions, que en les actuals circumstàncies tan  
necessàries són els meus: el meu fill està digne de mi.



(particular)

(10)

- l'abilitació del 27. No séi el grand de seill.  
(10 May 38)

Verge clement

No oblidó el seu càntic "A la Verge Clement".  
Necessito tant de la seva clemència que no trobo tri-  
nades prou dignes per obtenir la seva gràcia. El  
sentiment estètic és un fet especial, vol es-  
-tat d'ànim seri, tranquil, ungit per l'emo-  
-ció, però no trobat ni massa dolorós. Ja ho he  
anotat de tonades, però per ara cap en acaba  
de convencer. Prefereix, bon amic, a la Verge per  
aportat pobret i inesfinit unitat (10 May 1938)

La "Verge clement" està parada. Demà hi tornaré a  
consultar-la a veure que em diu. De vegades la necessitat  
ofega. V. vagi sent i curant, que la perfídia mata la  
caga i..... la mandra. (15 May 38)

Ja es hora, oi? Adfinit vales vales per a la seva "Ver-  
-ge clement". Ha costat una mica. Deu fari que  
sigui digna de la seva lletra inspiradora. Els ver-  
-sos de V. dinen coses, que hi ha molts poemes que s'an-  
den no més del vers, de les síl·labes, de la rima, que so-  
-nin; però sin versos units. Els de V. porten ànima.  
~~Per cada dia sóc més pobre unitat~~ (30 May 38)

Verge fidel. Jo cada dia sóc més pobre unitat. Ven.



particular

11

que si em costaran faire de unificar els versos  
(versos) que m'ha enviat "Alban Joris" i "a  
la Verge fidel" (30 Maig 38). veig particular de matèria  
d'actiu

Joris Amor

adjuunt van les zèlles de "A Joris Amor".  
Plango a la seva germana d'haber de desxipar  
les meves zèlles. Em passa que com més  
clares les vells per més confuses em surten.  
Si encara el seu germà és a Barcelona  
que les canti. Si'n faci que siguin d'unes  
dels versos de V. Ara mirare si trob una altra  
melodia per segona estrofa. Si'n ho faci.

Parla amb de modificacions de paraules  
amb motiu de l'accent, però al final hi ha  
que faci el que vulgui) mirant: de la  
quarta estrofa és l'última tocar-hi res! la  
idea està tan justament i bellament ex-  
pressada. Aquella "examen" amb la unió  
cau resulta trencada (etc...) i al final  
a l'últim vers, al repetir les quatre últimes  
sílabes la paraula "vegi" (?) em resulta par-  
tida pel mig. Comprèn lo difícil de trobar  
un canvi. Estan bella aquesta estrofa. La  
mirare de fer-hi una nova melodia, però hi t'ari  
del tot. A veure si sortirà. (27 Juny 38)



Alabatria Déu

Tiri avant el Càntic de Llança Déu, per  
el reuec es queda a l'infern. Tot batalunya  
donqui llança a Déu, per el reuec es queda  
a l'infern. La bella batalunya lament  
brill, resplandixi de l'alabansa a Déu,  
principi i fi, la gran Realitat, la gran  
i luminosa harmonia! (22 juny 38)

Verge fidel

Vagi sent versos alçant, molt via  
per jo sapigam donar l'abast. Ara encara  
tinc la "Verge fidel"; pero v. envi-i.  
(22 juny 38)

Sequeixi pregant pel meu fill, també  
pregaré jo pels seus germans (22 juny 38)

Alabatria Déu. Adjunt van unes solfes:  
Tornada: dues estrofes del càntic contra  
la blasfèmia. Mes avall: Valdrà per  
una altra estrofa per a completar el cant  
contra la blasfèmia. Una estrofa de llança  
a Déu, de despenje al crim renefais. Pero  
per això primerament v. té la paraula: bata-



particular

(13)

lunya clamant la divina misericòrdia! And  
della ens en donari la gràcia! Veig que V. en  
una estrofa es refereix al rene Català an-  
tra la verge, és un rene que jo ho havia  
pas observat, tant és així que al final de  
la meua conferència sobre "El Cant del po-  
ble en l'Esplèndia" (vegi "El Motu Ideal"  
pag 264) hi faig referència com una singular es-  
perança. ¿Per manca d'observació meua?  
13 juliol 38

Jesús Amor : L'estrofa complementària de  
"Jesús Amor" no ha tortit. Valdria que fos ben  
penosa del cor de Jesús, com és la última  
estrofa dels seus versos. Ajudi'm amb les seues  
oracions! En quant al text d'aquesta última  
estrofa en dicant més a la primera versió  
que a la última que m'ha enviat, d'aquesta  
no més en canviaria l'últim vers. Així si  
V. en dona llibertat de fer anar en dona  
els seus versos. Tots els altres canvis que he fet  
en les altres estrofes els trobo molt justos per  
a la meua pobre missa (13 juliol 38)

Verge fidel "A Maria, Verge fidel" encara  
està intacta; els repensaments me m'han distret (vegi  
la nota del Cant dels Plakens) que m'heix a l'apuntat  
anterior 1: 13 juliol 38)



Escolans. És però aquell càntic dels escolans filipins, que no recordo i hi posarem mitjx catalans.  
(18 Juliol 38)

---

Jenis Amor. He passat mals dies per a fer solfe-  
distet amb moltes coses no sortia res, ni l'estrofa  
que falta del Jenis Amor, ni la del Renegaire.  
25 Juliol 38.

---

Alabat sia Déu. vejo el paragraf anterior.  
segueix: " Per aquesta voldria una estrofa i  
poètica purament de lloansa a Déu com a fi-  
nal del càntic. Demano més que un pobre V.  
prou treballa i m'envia versos, però jo passo  
un aixent terrible. Refugia Déu per mi!  
25 Juliol 38

---

Himne escolans. Adjunt trovarà les solfes per l'a-  
compagament de l'himne dels escolans filipi-  
nos. Li les entenen ja faran prou (25 Juliol 38)

---

Càntic a Sta Teresa de l'Infant Jénis (l'ango's de l'a-  
mor humil): Adjunt va el càntic de Sta Te-  
resa de l'Infant Jénis. És lo primer que m'ha  
sortit. Aquesta santeta tan extraordinària és la  
miraclera moderna, enviada per Déu per mediana  
de l'intel·ligència moderna. Alesint els seus versos i



reparant el llibre de la Santa "Història d'una à-  
nima" m'ha portat a fer una cantada. Del cas  
és que en comptes de sortir-me un himne com  
qualifica V. la poesia, m'ha sortit una canço. Potser  
m'ha influït el caràcter humil, senzill i in-  
fantil de la Santa. En fi, V. amb la seva  
germana repassin la tonada i veegin i ju-  
oliquin, si tot plegat resulta més canço que  
himne. No facis cas d'allò que he posat com  
a subtítol "Canço de l'Amor humil". V. és  
un amo de títol, subtítol i demés del text. Jo ho he  
aplicat la melodia a la segona estrofa en comp-  
te d'aplicar-la a la primera; a la tercera també  
m'ha bé, no tant a la primera: la melodia en-  
tencia els "braços" del quint vers. Vegeu-hi tal  
pr-hi res (14 d'oct 1938)

Jesús Amor. Encara li deie una tonada estrofa  
del "Jesús Amor" i una altra del  
Hoat hà d'eu "Hoat hà d'eu". Deix hi posec més que  
Verge fidel. Jo. 7 la "Verge fidel"! Mareta mareta  
per-me un bonic vostre dolçinim! Molt seia!  
allavors que no surti un rajaló de melodia.  
14 d'oct 38

Mare de deu del Roser. He iniciat la tornada de la Mare



de Mar de Déu del Roser, poesia fresca que m'ha ena-  
morat. A veure si sortirà l'estrofa. (16 d'oct 38).

A labatria déu. Molt rebé la lletra completa  
del càntic antiblasfem. Miraré jo de completar  
també la part melòdica amb una altra estrofa  
per la lloança a Déu en que acaba la seva pre-  
sèia. Encara n'hi hauria d'haver una de mel-  
lòdica per a la elctalunya, tena noble, per a  
la dolça llengua catalana". Però mai acabaria  
els versos de V. abarquen tots els cançons dels assumpte  
tots i la melòdica que lliga amb un colliga  
amb l'altre. Aquí està el conflicte difícil  
de resoldre. Trobar una melòdica seriosa, no  
pas morta, que encaixi amb tots (els) cançons  
sentimentals, és molt difícil. Però així hauria  
d'ésser; perquè una vera cançó pel poble sigui  
religiosa, sigui profana, no més hauria de tindre  
una sola melòdica per les processons, a més de la  
de la tornada. Així el poble la recorda amb  
tota facilitat; així és la vera cançó popular.  
(25 d'oct 38)

Mar de Déu del Roser. Aneu-li afegint el càntic  
a la Mar de Déu del Roser, el bell i fresc càntic  
de V. i n'ha sortit d'un estil ben popular, com  
és la seva poesia. Va dirigit a la Mar de Déu



Particulars

(12)

del Roser, és la olivaria potser la més popular  
del nostre poble. Per això és encertadíssim el càn-  
tic de V. i vegit V. si les meves rimes corresponen a  
la seva inspiració. (25 agost 38)

Joys a Sta Teresa . Acol punt va la unió per  
als joys a Santa Teresa que V. tan bellamen-  
ta escriu. Verrà que, com als joys populars to-  
tament hi ha una tonada per a les estrofes.  
Es més còmode, oi? pel llibre. Però si V. obri-  
ja alguna altra tonada sense compliment  
m'ho dir i mirarem d'espèrmer la moltes.  
Però, ni un repetit tant! Verrà que oposta un-  
lodia d'assimbla tant a molts de les seves  
germanes que tinc verament por de fer-  
lesat. (a punt). Si de cas defui'm ho sent  
compliments i reposarem una tonada a  
verrer si la musa es renova una mica.

La meua hora parlaria amb la seva germana  
del dia que V. pogui venir aquí al Masnou.  
I dir-li joia! Que Santa Teresa del temps,  
pugui pels nostres que estan en perill de joia!  
8 Set. 38

Jenís Amor . Ja penso en la tonada promesa  
alabat i a l'altre pel càntic contra els blasfems i  
en l'alpe de Jenís Amor ja tarden per a can-  
pariter!  
18 Set 1938.



foi a Sta Teresa de l'Infant Jesus. adjuunt-li havia  
una reforma posada per als foys de Sta Teresa de  
l'Infant Jesus.

Genís Amor. Adjunt li envio uns wifes: aquella  
2<sup>a</sup> posada per a "Genís Amor" que a vet. li va agradar  
i jo estava indecis de posar-li per estar en la man-  
tesca tonalitat que la 1<sup>a</sup> Posada, Torçada. Po-  
sant-la en net i acabant l'acompanyament ha  
acabat per a tancle' agradar-me, i alabat sia Déu,  
qui no li agradi que la oleini (16 Oct. 38)

Verge fidel

Verge fidel.  
També li adjunto musical el càntic  
"A Maria Verge fidel". És molt senzill, i té un  
caràcter un poc gregorià. És molt poc original; pe-  
rò així ha rajat, així s'hi ha deixada. Me sembla  
que té un caràcter de serenitat i humilitat que  
em causa amb la sublim senzillesa de la Verge. Pen-  
so clar que jo apenas hi tinc res perquè recorda del  
tot altres melodies que jo no hi tinc cap part, ni  
gota.

Trobo que els mitjans hauríem d'engegar al públic la nostra unió (sobretot els que escriuen pel poble) d'una manera anònima; "aquí termino això. <sup>(en)</sup> viviu si us cal, si no llançeu-ho. Qui ho ha fet? Un qualsevol. Els pintors antics no feienaven



per els seus quadres. Y els que valen la pena  
perquè (s) "els coneix" el "dms". (16 Oct 38)

Mare de Déu del Roser

i

Cancó a Santa Teresa de Jesús Infant

adjunt va el transport de la la Mare de Déu  
del Roser de la Cancó de Santa Teresa de Jesús Infant.  
Així son conuots per a ésser cantats per tot hom,  
però perdren quelcom de la seva expressió original.  
Veuem que decidim si arriba el cas de la seva  
publicació (29 Nov. 38)

La Tímicia. Bano una temporada d'una sepa-  
dat temble, per això no li envio cap altra hora;  
ni per a la formosa i graciosa "La Tímicia". Per  
qui a la Verge que'm faci gràcia d'una foto del bel  
dign dels seus versos (29 Nov 38)

Vegis el paràgraf que precedeix al que ve en  
la carta a General de 22 88 38: "Estic content  
que la tonada de la Tímicia hagi tingut bona  
acollida. A mi també m'ha rondat per dins  
tots aquests dies, que no m'ha deixat pensar en  
empèndrer algun altre cançó. Però això no  
és estrany, perquè els pares estimen els fills per



Particular

20

Esquemat que s'ien (27 des. 38).

Mar de Sen del Carme. V. es va afinant i'elevant-se  
de pensament i cor. jo per ara... etic a prop de  
gero. De tota manera el dalit de V. en fa ver-  
nya i pluro empratar en qualsevol moment  
oportu, unimur el cantu a la Mar de Sen del  
Carme o el de St Felip Neria per havem de cla-  
mar per que ens dongui un poc de la lla tanta  
alegria. (27 des 38)

La Tintica

En fran a la segona estufa de la Tintica  
a mi en sona me's natural, me's espontania la  
primera versio, malgrat els dos preterits. Però  
V. no faci cas del mistic que nosaltres, som  
poc afinitats en literatura. V. vagi a la lla. Si  
~~afinere el calendari cristia que em promet.~~

~~encara que no fan xifres a la Tintica~~  
V. bo esmentar: No deixi de treballar el  
"Jesús ebrei". El bon Sen li donara tanta inspiracio  
per a ajudar a recar els pobres i spirts des-  
viats, pels imperbs, de la lla evangelica.

Desitjo que hagi passat un (bon) Nadal: V. ve  
que te' el germen tan a prop! Nosaltres amb el  
pensament amb l'oracio, me's o menys coita, ens  
entorcem per a acostar-nos-hi, però es tan dificil poder-ho



particular

(21)

humil per a rebre el gran fruit de la pau de  
Déu! (22 83 78)

Mare de Déu del Carme. Adjunt van les solfes  
de la Prefària a la Mare de Déu del Carme. Que  
la Verge prengui la bona voluntat, que us sé  
si hi ha gran cosa més. (1939)

Nota! La "Prefària a la Mare de Déu del Car-  
me" fou escrita en Febrer de 1939.

Tiñica. Aprofitant l'anada a Barcelona de  
la meua hora, demai dissabte, li envio la tonada  
de don Tiñica. Avui l'he feta cantar per la Dèu  
amb tota la lletra tan formosa de V. i ha resultat  
bonica i la lletra tan ben sentida, ja penetrar  
la tonada ben lúcid, i tot plegat a mi m'ani-  
va (a) commovent. Alabat a Déu!

Nota: "La Tiñica" fou (1939)  
composta en Desembre de 1938.

Adjunt trobarà la copia de la lletra de la seva  
"A Maria Verge fidel" i la de les solfes de "A la  
Mare de Déu de la Divina Província".  
26 abril 39.



particulars

(22)

Aquí va la tonada dels seus versos tan esca-  
ients de "Bon Jesús Guaranístia" Ja era hora, oi?  
Al menos aquestes volpes siguin aprofitables!

19 agost 1940.



## Cants espirituals en particular <sup>general</sup>

Procuri que cada vers tingui un concepte, que aquest no vingui trencat en un dels versos. Així amb la tonada, el sentit no quedarà confós. (Parla de la cançó de St Felip, però es pot aplicar en general)

Envicem les lletres que vulguem, que jo procuraré posar-hi l'efecte, i la fràsia m'ajudarà. Després crequi que's necessita, en aquest temps que vivim hi ha un aixut que espanta (23 agost 32)

Don quant als altres dos càntries, són dues composicions belles i dignes d'ésser posades en salsa. Jo procuraré fer-ho, i els bombardis i les canonades els deixen tranquils. En un tal dia els ocells negres els feren tres cançons causant estropis i desgràcies i veritablerment a un el deixen aquestes coses que minoren interior i sense estruend de pertor-la

Ara caldrà, benvolent amic, compondre càntries verament pel poble, pel poble hosta en els moments actuals. El nostre pobre poble tan tançut per idees i sentiments no pas propis per a donar-li la pau, l'alegria i la gran virtut de la dignitat humana. Els artistes hauran de fer un esforç per a posar-los en el seu lloc i sentir la gran necessitat espiritual i posar-los-hi en el cor i en la força el cant que li enalteixi els sentiments i li dongui la pau que tant necessita. Tant art, senzill i fort, valent i humil al mateix temps.



General

2

per a cridar de dalt la gran realitat de la pau  
i alegria. Al poeta li toca començar la gran  
crònica! (3 oct. 1937)

ja hi penso en el que ha d'ésser la tonada, per que  
tingui l'eficàcia d'encarnar-se en la poesia,  
per així penetrar ben endins de les ànimes.  
Però una cosa és el pensament i altra la gràcia  
de la melodia lluminosa i potent, simple i  
penetrant... que sembli nova i aneli en  
l'accent del nostre poble, en les anies esplentes  
de la nostra rassa. Que els versos de tot con-  
fort, teneu temps i semblen fets a posta  
per aquest moment. Però per ara el que  
no se i em queda tal amb la meua absència  
os puc dir que els bons amics de l'Amo m'hi  
fauin de bo i pichelin una almsina per aquest  
pobret.

tot em demana que concreti el meu pensa-  
ment, d'allò dels nous cànctics e fer pel nostre  
poble futurós de llum i gràcia, i em demana  
temes. El meu pensament és el d'airecar  
l'esperit d'aquest moment patriò que parlen  
i que un cop passat tinguin els fets un  
còntine melodiós que els torni a la pau lu-  
minosa de la fe. Tema: qualsevol; la Remer-  
ció de Jesús, el càntic inefable de la glòria  
eterna. La dolcesa inefable de la Verge Ma-  
ria... que se jo. Tot amb una forma fa-  
miliar, popular per la seva simplicitat,



(General)

(3)

amb versos curts i cadenciosos, més fervorosos  
que teològics. frase curta i tallada, que el  
vers ja crida la música, com són els versos  
de Mosen Cinto. Naturalment això val per  
copiar-lo o imitar-lo servilment. Y si aleshores  
a resuscitar modernament la forma mètrica  
dels himnes i seqüències litúrgiques? En fi  
tot el que diu no són res (més) que diferències  
vel, el poeta sabrà millor copiar afor-  
ta santa talera. (28 oct 37)

Últim paràgraf del 17 Nov. 37 que està  
en la plana 3.

"V. em fa favor de fer-me treballar. Sense la sua  
enquesta, jo, crequi que aquesta temporada ha-  
guera quedat fet un estafinat. (23. Des 37)

"Havem de pensar, bon amic que fem art pels humans,  
que nosaltres podem canegar massa de casos. Fa cosa  
d'un mes vaig poder visitar al P. X. allà hi havia  
alguna cançó. i m'hi canegaren tonads ben fàcils.  
valien dir que les trobareu, les meves, difícils?  
(16 febr 38)

Què quant a la conversa amb la seva germana...  
potser si que alguna vegada ho hauriem de fer, però



General

8

pensem que el poble nostre no m'és canta al llinç,  
mai sent polifonia. S'per ara, gràcies que el  
nostre art se l'empari be i li hetsi l'ànima.  
16 febrer 38

Encara que sense sulpes per enviar-li ho vull  
passar més dies sense escriure-li, no es pensés  
que l'oblido a Vd. i al seus cànctics. Estic millor  
ja a D. del desagradable estat bronquial, però en-  
core m'estic atut, i pot ésser per això la Musa  
no juica. No tonto, per ara, el moment d'estat  
de gràcia per a fer cantar els seus versos en ho-  
ranga a Sen. A veure si la setmana entrant  
serà més propícia. (30 febrer 38)

Tornem<sup>a</sup> a llo' de les estrofes polifòniques. Jo crec  
que tornada i estrofes, han d'ésser per el poble.  
Es el gènere que l'ho porta. Se'n ve purament po-  
pular. No val dir res que a voltes les estrofes s'im-  
cantades per una sola veu o un petit chor, que pot  
ésser instruit en música. L'ideal deu ésser que tot  
plegat, tornada i cables, sien propis als elements  
més humils. Així com el text i la tornada, ha  
de revar aquella ingenuïtat, senzillesa i grà-  
cia de la Canço popular, filla del sentiment  
de raça; així sense perdre el fons verament  
piados i el pensament teològic delfut. Cosa difícil,  
però no li sembla que ha d'ésser el nostre ideal l'acti-











el poeta filipí al qual en lletres del 17 de Novembre del 37 d'la.<sup>II</sup>  
"Esperant poder enviar-li alguna cosa no volia encara començar-li  
però tement que V. no es pensés que l'oblidava faig afustes patètics prime-  
rament per a felicitar-lo pels nous versos que m'ha enviat "flors a l'alt  
Rei", molt justos pel moment actual. V. cada dia puja d'un punt en  
perfecció i gràcia. Jo, en canvi, passo mala tongada. Ben és en la  
tongada de la vellesa que dona una seguretat que espanyera  
en rebre la seva última composició me vaig refer; vaig dir-hi  
la falcia de l'atena "Verge Potent" (tal canbi que oren a continuament  
del que stem contentant) que encara m'agrada i vaig fer una for-  
mada i estrofa per la nova cançó; però la cosa té tanta matiny-  
que hi voldria fer almenys 3 tonades per a estrofe: una per a  
proues, una per a troies i una per a nois. Però no s'en refiçar  
re, perquè la cosa ha restat deturada i no m'agrada... qu'heu-  
xa. Tinc por de repetir-me: voldria trovar un bon melò lli-  
minós i ardent i simple i encantat per l'entusiasme pravi i  
jo sóc i em trobo un puc i pobre. Però jo m'acousalaré amb qualsevol  
cosa que vingui i si no serveix, xupal que no hi digue d'après  
lluminos servei de Déu. Demanin a l'Amo de tota gràcia una almor-  
na per aquest pobre musiquet." Y més endavant escriu: "Ara, Déu  
men, almenys que l'Alta Bondat no ens obri per a sentir el goig



III

de la lloransa divina i el poble per-la rentar al pròxim i enco-  
manar-la al món enfangat en la tragèdia present. El consell  
de la Gràcia divina, lluminosa de la Bellesa, que s'cant, que  
s'poesia, s'aprecia per a l'ànima ací en la terra!" l'autor d'ells

En enviar les volpes del repert hime al P. Jansà li doni en  
lletra datada del Nadal del mateix any "Adiunt van les  
volpes per a al Senyor Hime "flòria a Crist Rei"! Molt desfoguem  
la afacció a v. i als cantaires (esupremi el mestre a un petit  
grup de cantaires que en aquella época temps s'espleaven  
cunquifels, ~~unes cançons~~ <sup>cançons</sup> del ~~repert~~ <sup>repertori</sup>). Els seus versos  
són justíssims, plens de fervor de fe i pensament. So voldria fer  
les meues tonades i a cordemini i interpretar la virtut de la lletra.  
Ara ho dirà v. i els cantaires. Veuia que he nunciat quatre  
estrofes: dos per homes de caràcter declamatori i viril, i dos  
per a veus blanques, d'avis i hois, de caràcter melancòlic i senzill. Dira  
està la família cristiana que clama la realitat de Crist, No-  
tre Senyor. Que Ell ens perdoni tanta presència. Trobari que  
el text de les estrofes no se'n pot sempre l'ordre de l'original. Es  
que he triat les que m'han semblat més adequades al caràcter  
valgut de les tonades. Ara. Deu ho faci més que nosaltres; fustat







aquestes himnes uns i altres d'ara". Per fi el 27 de desembre hi havia  
aquí van les coses de "A Maria Verge Patent". Tant de bo que hagi encetat  
la força del text i les intencions del poeta. Havien fet tres tonades per  
estrofes però em sembla que ~~són~~ havent-hi no més tres cobles ~~vells~~  
aquests van millor amb una sola melodia. A més que les altres dues  
melodies eren més de Virgo Clemens que de Virgo Patent. Que ella hi  
fansi més que nosaltres. Finalment en 16 de gener del 58 a instància  
del p. Janua li enviava <sup>al tinguer</sup> les referides melodies. Totes tres les oïem  
d'aquí a uns moments. De illum confide a les veus de noi (avui  
a la cantaven les senyores) produïa una emoció especial.  
Li he en ella esdevinut <sup>a la me</sup> força per la lluita de l'espirit, i l'hi induïm  
també la idea del mistic de demanar protecció en la guerra  
civil que en aquell temps hom sofria. A tot arreu s'amplada  
també l'amplada <sup>devota</sup> i serena de la topografia.

Salut de penediment. Després d'haver uniant el còntre que acabes  
d'air el Mestre es proposa uniscars. el Salut de penediment, i amb  
aquella seva humilitat tan característica dir al seu amic:  
"La nova lletra enviada està molt bé, te'verament un to just de  
penitència; em fa respecte i no se si en tindré; per que jo tinc les



moles novellades, però ho provarem. Els homes no som res si  
de Dalt no ve l'ajut." El nostre <sup>ja</sup> ~~fil~~ ho va dir a <sup>alguna altra</sup> ~~un altre~~ <sup>deu</sup>  
per <sup>deute</sup> ~~extimadim~~ <sup>per</sup> ~~describible~~ <sup>inoblidable</sup> epitule." Els artistes som  
com uns sacerdots del bon Deu. Volem la força sobrenatural  
d'enfendar en nostres mans el Pa de Vida com el ministre  
del Altíssim, no donem la gràcia sacramental, però la cuidem  
preparem el camí a la llum divina; a'blanem cors  
i afinem les ànimes; encenem llumitaries; espartem  
la força i fem païxan el camí en la cam de la sent  
empedreïda. Guina dignitat la nostra; amb guina co-  
dialitat havem de donar gràcies a Deu d'afert do tan  
poc merescut. Perque és un gràcia d'ell aferta sensibilitat  
que possem, aquesta cosa inútil que no li hom, que és  
raig d'afella Bellosa, llum immortal que encén  
la vida i la fa vibrant i resplendent. Nosaltres havem  
de treballar, treballar el que en diem tècnica, amb tot  
el sang i amb tota la voluntat i després... esperar  
ajupir-se, donar-se a la voluntat divina, que ompli  
la gràcia, el do, la llengua de foc que penetra en  
la fentura del cos amb l'ànima (com diu St Pau) i  
després ja no som nosaltres mateixos, ja estem posets i vhem



cantem i lliguem cors; plen unitat, plens d'ànims en una <sup>144</sup>  
creem una armonia; juntem l'home a la Bellesa increada!  
Oh! felixos aquests moments, 'més ai de vosaltres, si d'aïssos',  
d'aquest llamprec, ens en ensumem, ni ho sabem aprair  
el do celest, si creiem que es cosa nostra. Llavors no tornem  
la joia, i ens quedem secs amb tota la nostra po-  
breza miserable, en unig del sang de la puça de la vida?

~~2 Notes~~  
~~En data 16 de febrer del 38. De lletres del 16 de febrer del 38.~~

~~El salm de Penediment no resta completament conjunt fins el 8~~  
~~de Febrer del 38~~ es envia al port fins el 8 de Febrer del  
38, a excepció de la seva 2<sup>a</sup> estufa que hi és el 2 de del mateix mes.  
Donc el mestre que hi ha fet tres tornades per les estropt d'apropiació  
a la Compagnie del Pecador, ha vendut feris i la Compagnie del Pecador  
<sup>que s'apropia</sup>  
~~Donc que l'obstinat?~~ es deu cantar amb molt afecte i que clari-ga ha-  
ver intermelat el fort sentit de la poeie. Vosaltres, ~~bon amic,~~  
~~seuen els~~ <sup>de</sup> ~~atornada~~ es plena de inquietut de l'ànim peccador que  
que clama la misericòrdia divina. Dirien que ~~esta~~ <sup>esta</sup> resta com ~~una~~  
una melodia trancada pel sanglot del peccador. La primera  
estufa <sup>compagnie</sup> ~~tot de vanitat~~ <sup>compagnie</sup> ~~que diu espai de pas, i clama la seva complicitat~~  
~~comto~~ es un recitativ 10 per amb túbally, ~~es amonif~~ <sup>es amonif</sup> ~~que molt~~ <sup>que molt</sup> ~~interès,~~  
<sup>en l'amparament</sup>



[illegible]







~~no~~ des de l'este per la següent auto-crítica <sup>plena d'humor i tot un cant</sup> dels cants de la sèrie que en venguéu, comportos fins a aquella data. "Apost des he volgut llegir, <sup>dic</sup> un dia en l'altre, <sup>des</sup> el cine cants i ricats i hi he trobat un defecte (segurament que n'hi ha més d'un). He trobat una repetició abusiva d'una mateixa cadència, cadència popular que es ven de m'ha encastat d'el cervell.

Es molt espècimen i característica del folklore, la trobarà en la melodia dels trats de la Província. Quan se' es troba en tots els cants, en una o altra forma. Així em fa pensar que potser fóra convenient deixar reposar el meu lumen! A veure si ~~canja~~ canvia de ruta (rumb). Perquè el pollastre es fa però sempre pollastre embafat. Fidis-hi i si té algun amic més també que hi fixi, i que em clavi la cavallera per sobre sense compliments. De tots maners, ara afasari la "Verge Cement" i procuraré esmenar-me, no sembla que tot això que he dit és una excusa per a per el drogo. He demanat a dalt d'ell per a v. però crequi que hi ho necessita de debò és aquest pobre missiuet."

La melodia d'aquesta petita obra mestra, és una de les més meravelloses



d'après la col·lecció, ai més que estem comentant. Hont<sup>m</sup> no sab que adina. <sup>ST</sup>  
més si la nova <sup>deltra melòdica</sup> receritat, la pteia i originalitat del seu ambient  
amici o la <sup>professió</sup> de la seva forma. ja en veiem la enigma de poesia  
es propi al l'autor es proposa que <sup>revisem l'autor</sup> <sup>la seva forma</sup> la esment agasta  
tanta una de les més laborioses de tota la col·lecció, ja en 30 de juny  
de 78 el nostre amic i mestre deia al poeta "da Rosa Vinye Clement est  
molt ric i v. va sempre augment i copiosament. El pobre home en  
deia l'elast i no el pot aconseguir... que hi farem? Molt en  
deu mereixer! Y el 29 de febrer ja es proposava unir - la  
l'ara anem a dir per la Vinye Clement. Que L'Elle, la dolça  
va inspiri!" I amb tot el code Març no havia sentit després  
vament la seva obra "No oblidó el seu cantic" "Alta Vinye Clement"  
Necessito tant de la seva clareïa que no trobo tanada, però després  
per la) obtenir la seva gràcia. El sentiment estic estret i plorat  
vol estat d'ànim lleu, tranquil, unes per l'encís, però ho  
totat en massa dolor i gran magnífica creació del sentit de la  
unificació d'aquesta joietat - ja n'he aprofitat de tanada (reflexió), però per ara  
cap m'acaba de començar. Previs bon amic a Vinye per aquest pobre  
i. més que unir". Encara el nostre tardà alguns dies en donar  
per l'est el seu mesfable cantic. "da Rosa Clement està parada - des del 11 de juny.  
després hi tornare a consultar - he a veure que en diu. De refugit  
la necessitat afegeix. V. Vinye i enviant que la perfidia ha  
4) així com també ho fondeu de la Vinye Clement i no onen més i tant







da la imaginació." Com ~~una joia~~ <sup>estis en ajò</sup> en confirmació  
la meua ~~certesa~~ <sup>aniversari</sup>!

De l'època de festins d'aposta l'«*Vegeu Clement*» és una  
de les lletres més admirables de les adreçades al mestre <sup>també</sup>  
les <sup>ploma</sup> ~~qual havem escrigut~~ <sup>avants independentment</sup> ~~avants~~ <sup>que</sup> ~~havem~~ <sup>escrit</sup>, i que és <sup>un</sup> <sup>document</sup> <sup>per</sup> <sup>conèixer</sup> <sup>l'estat</sup> <sup>d'esperit</sup> <sup>del</sup> <sup>mestre</sup>, i que <sup>ve</sup> <sup>una</sup> <sup>regada</sup> <sup>de</sup> <sup>la</sup> <sup>composició</sup> <sup>literària</sup>  
més a <sup>reparar</sup> <sup>aquell</sup> <sup>meu</sup> <sup>prejudici</sup>.

Oïra alguns pagaments de la delícia per mi para donar  
per a ~~propia~~ <sup>com</sup> a preparació a la meua andreu humil!

a Jemis Amor. La tornada i primera estrofa d'aposta <sup>de</sup> <sup>la</sup> <sup>poesia</sup>  
fins foren acabats el 22 de juny del any 38. La segona <sup>no</sup> <sup>foi</sup> <sup>material</sup>  
enllestida definitivament fins el 16 d'octubre del 38, <sup>del</sup> <sup>mestre</sup>  
volia trobar una tornada altra tornada que seguís més íntimament  
perfectament les idees i els accents d'algunes de les estrofes poèti-  
ques. El P. feia pols i retocava sovint els seus versos. El mestre  
també hi afegia la seva. El 13 de juliol manifestava: "L'estrofa comple-  
mentària de "Jemis amor" no ha sortit. Valdria que fos ben florosa



del cor de Jesús com és la última estrofa dels versos <sup>XIV</sup>  
versos. Ajudi'm amb les seves oracions! En quant al text d'a-  
questa última estrofa em decanto més a la primera versió que  
a la última que m'ha enviat, d'aquesta us n'he convindrà  
l'últim vers. Així si V. em dóna llibertat de fer anar en doi-  
na els seus versos. Tots els altres canvis que he fet en les  
altres estrofes els trobo molt justos per a la nova joia mística.  
-Ca!!

Com he dit abans, el 16 d'octubre envia ~~la~~ la cançó mural al  
la 2<sup>a</sup> posada ja enviada al R. Jancovici: "adjunt li envio (deia  
el mestre) uns vells: aquella 2<sup>a</sup> posada per a "Jesús Amor"  
que ~~av. li va agradar~~ estava a V. li va agradar (els  
dos autors) i'hanen entrevistat algun dia) i jo estava inclús de pu-  
jar-li per estar en la mateixa tonalitat de la 2<sup>a</sup> posada i Tomada.  
Posant-la en net i acabant l'acompanyament ha acabat també  
per agradar-me, i; alabat h'heu, qui us li agrada que la  
deixi!!

Com heu dit el mestre es proposava que la seva música fos  
ben fervorosa i devota del Cor de Jesús. Així és, en veritat. Com  
veritablement



XV

tota la música d'aperts càncties, es música de crei <sup>per</sup> profunda, ben  
sincera mil i sincera i confiada. Només ella pot sortir  
d'un ~~corrent de la fermesa~~ <sup>unolt</sup> ~~fermosa~~ <sup>corrent</sup>. Diu tot  
seguit uns freqüents poètes de l'aheta, l'andreu <sup>un fup</sup> d'ag <sup>justa</sup>  
després de la qual cosa dançarem per fuida afusta primer  
part de l'acte obacuri - d'apert acte

Tot sigui Déu. En anunciar el P. Garcia al ~~meu~~ nostre  
meu la intenció d'escriure la poesia d'un càntic anti-blasphem,  
el Regim l'esperonà a fer-lo seguitament: "Tria avant d'entrar  
~~el can en l'elba del 22 de juny del 38~~ el càntic de lloansa  
a Déu; que el reuec es fredia l'infern. Tot Catalunya <sup>dau</sup>  
lloansa a Déu, que el reuec es fredia l'infern. La bella Catalu-  
nya salament brilli resplandiixi de l'alabansa a Déu, pring  
ja i fi, la gran Realitat, la gran i llumosa harmonia!"  
Tot seguit el poeta escriu: lucara fue pagamentament,



<sup>de versos.</sup>  
del referit càntic. La tornada i les dues primeres estrofes d'a.  
questa obra enu terminades el 13 de juliol, data en  
la qual el Unió reclamava una altra estrofa  
poètica "Una estrofa de lloança a Déu, deia, de desplaç  
al crim renegaire. Catalunya clament la divina  
misericòrdia. Del ella lus en gloriari la pràctica!" <sup>Y en canvi</sup>  
el 25 de juliol <sup>unista an el matí i en el vespre</sup> ~~reclamava una altra estrofa poètica~~ <sup>en referència</sup>  
~~estrofa com a final del càntic!"~~ <sup>ment de lloança a Déu com a final del càntic!"</sup>  
"Demano més que un pobre, deia, V. mon treball i'm l'hoia  
versos, però jo passo un aixent terrible. Refugi a Déu per  
mi!" El P. Garcia remetí al ~~autor~~ <sup>autor</sup> i s'afegí el co. an.  
tot es electa completa del càntic que acaba amb l'estrofa  
<sup>de</sup> la qual acutem de parlar. No obstant el mestre dema-  
nava <sup>una</sup> estrofa per a la Catalunya teua noble" "Per a  
la dolça llengua catalana." "Però v'hai acabat amb, (deia), els  
versos de V. abans de tots els caries dels assumptes i la melodia  
que ella amb l'im no lliga amb l'altre. D'aquí està el conflicte  
difícil de resoldre: Trobar una melodia senyora, no pas morta, que











Incaixi amb tots els caries sentimentals és un fet difícil. Però  
així hauria d'esser, perquè una vera canço pel poble, sigui  
religiosa, sigui profana, no més hauria de tenir una sola melodia  
per les posades, a més de la de la tornada. Així el poble la re-  
corda amb tota facilitat, així és la vera canço popular.  
Aquesta és de la qual últimament hem parlat, <sup>anells ading demanats</sup> però afeïda  
pel minut amb posterioritat al 18 de Setembre refusa el despen de  
la correspondència en nostre poder. Així el càntic complet  
es componi de quatre ~~estrofes~~ tornada i quatre melodies per  
a les posades. Tot ell de caràcter una forta i enèrgica vigoria.  
Reitarem avants de l'audició, les estrifes i tornada que reïren  
directament al mestre per a la seva inspiració.

Càntic a S<sup>ta</sup>. Teresa de l'Infant Jesús (Canço de l'amor humil)  
(La data de l'edició d'Ajunt de 1938)

En una vula de les lletres que posseïm enviades al P. Jassia, el  
mestre parla del repetit càntic. Entre altres coses, en diu 80  
que requereix: "Admiri va el càntic de S<sup>ta</sup> Teresa de l'Infant Jesús.  
Aquesta canteta tan extraordinària és la miradeta moderna, avui-



da per déu per medicina de l'infeliç món modern. Llegint XVIII  
els seus versos i repassant el llibre de la santa "Història d'una  
ànima" <sup>en l'única versió</sup> portat a fer una cantada. El cas és que  
en comptes de sortir-me un jiu-jitsu com qualifica V. la poesia,  
m'ha sortit una canço. Patrici m'ha influït del caràcter humil,  
senzill i infantil de la santa. En fi V. (amb la seva germana  
repassant) la tornada i vegeu i justifica, i tot plegat resulta  
més canço que jiu-jitsu. No fa ni cas d'allò que he posat com  
a subtítol "Canço de l'amor humil". V. és amor de titol, sub-títol i  
després del text. Jo ho mès veic amor de les balces. És aquest un  
del cantes més caprimus de la col·lecció, tot ell saturat de humil  
humilitat tal com fa el desig del seu autor i auster també  
el seu ritme i la forta labria de la traua armònica: <sup>profeta</sup> <sup>de la canço</sup>  
de calor, completament mesurada, que li presta l'aire <sup>de la canço</sup>  
dominant del 3<sup>e</sup> camp (15) de la tornada i és una mostra  
ben feta pates

Dirà la ~~la notable~~ ben notable poesia i després escolten ~~el~~  
~~gran~~ com es d'evocadors ~~la seva~~ la imitació que l'interpreta, que  
serà cantada en <sup>una</sup> ~~la~~ ~~localitat original~~, malgrat que el mestre ambritges més,  
l'ard el seu transmissió per a ~~el~~ ~~seu~~ ~~escolten~~ per a ~~el~~ ~~seu~~ ~~escolten~~ cantada, heu t'ho heu, per ~~el~~ ~~seu~~ ~~escolten~~











de l'infant Jesús, Mare de Déu del Roser i fins a Sta. Teresa. 281  
zeta. Així ens ho manifesta el mestre Aytor de la Unió en l'èpiz  
tolari que estem comentant. <sup>Donc que és</sup> ~~Donc que és~~ En 22 de juny del 38 ~~de~~ al  
p. família "Vajipent versos als sants. Molt bé que jo sàpiga donar  
p'abast. Ara encara tinc la Verge fidel "per t. l'envi" s  
En 13 de juliol: "A Maria Verge fidel encara està intacta  
els renegades, me'n han destret" <sup>encara intacta en la fe i en la pietat a Maria</sup> Gen primer d'agost.  
La Verge fidel: Mareta meua feu-me un versis vostre daleissim!  
Molt serà llavors que no senti un rajolí de melodia "Fins en  
la data del 16 d'octubre <sup>no te'n musicat el vestu el deu cantic.</sup>  
Exalten, ço que ell en diu: "des adjectiu musicat el cantic" A Maria  
Verge fidel" és molt senzill, i té un caràcter un poc gregorià. És  
molt poc original, però així ha rajat, així l'he dit. <sup>sembla</sup> sembl  
que té un caràcter de serenitat i humilitat que encaixa amb la  
sublim senzillera de la Verge. Però és clar que jo apenes hi tinc res  
perquè recorda del tot altres melodies que jo no hi tinc cap pont ni  
gota" i després afegeix;

"Trato que els músics hauriem d'engegar al públic la nos-  
tra música (sobretot els que s'escriuen pel poble) d'una manera  
unànima: "aquí teniu això; mireu si encaixa, si no llancen-ho."







La Tímicia (Cançó de la Mare de Déu). Potser és aquesta la cançó més admirable de tota la col·lecció. Indubtablement la més emocionant i també la més pura i simple. Trencant aquesta vegeu el costum establert en aquesta audició preferim llegir-ne ara la seva tan ben sentida poesia, d'un tan aurosat sabó verda-jerica. Escoltem-la: (lectura de la poesia).

Ja el <sup>dia</sup> 29 de Novembre <sup>manifesta el</sup> esperava al mestre el desig de Muricac aquesta bellissim <sup>lectura</sup> en lletra dirigida al P. Jamic: "Pau, dia, una tempra rada d'una s'fueat terrible, per això no li l'envia cap salsa nova; ni per a la formosa i gravis 'Tímicia'. Prefereix la Verge que em faci la gràcia d'una gota de mel digne dels seus versos."

<sup>la tornada de la</sup> I ben 22 de Desembre de 1938 <sup>i després</sup> l'envia la cançó a la seva deixeble <sup>voluntat</sup> Glòria Mantuam salvado; a qui ~~la~~ dedica la matixa, <sup>acompanyada de</sup> la ~~regiment~~ <sup>regiment</sup> lletra, ~~la~~ obra de la ~~regiment~~ <sup>regiment</sup> lletra ~~de la~~ <sup>de la</sup> ~~regiment~~ <sup>regiment</sup> de ~~regiment~~ <sup>regiment</sup> que ~~porta~~ <sup>porta</sup> ~~la~~ <sup>la</sup> ~~regiment~~ <sup>regiment</sup> d'aquell ~~la~~ <sup>la</sup> ~~regiment~~ <sup>regiment</sup> en guerra: "Ben-voluda Mantuam: Adfunt va una còpia de la última cançó que he fet. És humil i senzilla; una espècie de nacionalista històric tal com heu trobat al temps present. He pensat que t'apadaria"







XXV

Ho he dit ja fa pue: Indubtablement es aquesta la canço  
mes enoumenat, la més pura i simple de la cat·lució. Y es  
que en ella s'hi troben reflectat l'autoconsciència del valor  
i la joia pura del Nadal: aquesta representada en  
la cançó lluminosa de la Major, el dolor hoatant  
dolor seri i confiat respira tota aquesta veritable joia, que  
en la seva vestimenta no hi ha ni te en la seva vestimenta cap  
artifici, harmonia i la melodia de la qual s'ha anat, anant  
a l'interior de l'ànima i l'esperit, i l'esperit és el que  
al seu autor en aquells dies en que fan composta, i en recorda  
una vegada més que l'iniciu de l'obra d'art no està prou  
mai en el procediment sinó en l'esperit; l'esperit és el que  
en definitiva dóna aquest valor pesseme a l'obra

Escollim la amb devoció, com doncs la Tímic amb devoció  
com amb devoció la inter pretarem <sup>amb</sup> la que la interpretarem  
la ha salvat i aquestes soies <sup>harmonies</sup> <sup>del</sup> que tan de gaudi  
s'hi troben en proporcions <sup>de l'obra</sup> aquesta <sup>del</sup>

Mare de Déu del Carme - Aquest cançó fou escrit en el mes  
de Febrer de 1939, quan ja havia finit a casa nostra el fl.



XVII

gell de la guerra. El propòsit d'escurell, però el tenia el  
meistre als de cultius de desembre de l'any anterior, segon  
es després de la correspondència que estem comentant. Molt  
poca cosa ens diu <sup>en ella</sup> el seu autor. Haurai les dues parantes:  
"dejunt van les selves de la Prefària a la Mare de Déu  
del Carme. Que la Verge prenghi la bona voluntat que  
no se' n'hi ha gran cosa més" ~~Roda~~ Exprensió plena d'afundat  
modèstia tan característica constant en ell. És aquesta  
una canço. És aquesta "Prefària" pensa i unita com  
una canço del poble i paga tota ella amb una gran  
naturalitat, exempta de tota retòrica i encaraament.  
No podia ésser altrament car la devoció a la Mare de Déu  
del Carme estava de tota la vida anelada en el cor  
fervorós del mestre.

Haurai la bella poema inspiradora:  
(Vintu)

Y ara, si aquesta mateixa poesia exaltada per la unió  
del nostre artista.







del Sr. Don Tomas: Bages i que messegue la meua afeció  
aprovant de Kiruri General de la divisió de Barcelona en  
aquells temps calamitosos. D'ella forma part un Submissiu  
i les Pregaries (correspondents a cada un dels dies de la novena)  
"Pels nostres nostres, Pels nostres fills" "Pel infant" "Per la  
Casa i la família nostre" "Per la Santa Espècia" "Per  
la nostra terra" "Pels lloctinats blasfems" "Pel  
nostre Sant Pare (demanant a la verge la Nostra Propietat)" "Per  
la Pau" després de les quals ve l'Antifona: "l'Oració"  
"l'Himne" per a tots els dies de la Novena. Aquest és el  
que a instàncies de l'autor de la poesia munda el mestre  
amb melodia del gran volada, que s'amplifica i es repeteix  
poc poc cada vegada més seguint l'estructura serena asfàctica  
de la poesia i valoritzant la veu ascensiu de la poesia.  
Esculten-la: (Novena)